



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ascensus Moysis in montem Seu De Oratione Tractatus Tribus Stationibus ac vijs Purgatiua Illuminatiua Vnitiua distinctus

Crombecius, Johannes

Avdomari, 1618

Statio Secvnda, Moysis In Montem Ascendentis. De via illuminativa ac oratione mentali. Proficientibus & perfectis non deesse laborem, ac impedimenta, quæ superent.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38133

LIBER
SECUNDVS.

DE ORATIONE
MENTALI.

VI
16



STATIO SE
CVNDA MOYSIS
IN MONTEM
ASCENDENTIS.

DE VIA ILLUMINATIVA
DE ORATIONE MENTALI.

*Proficientibus & perfectis non deesse laborem,
ac impedimentis quae superent.*

TEXTVS DECIMVSTERTIVS

Cumque ascendisset Moyses.

*Perfectio viatorum maxime amovendis impe-
dimentis continetur.*



Actenus in via purgati
versati sumus. Instruximus
rudiores, incipientibus
dimenta proposuimus, quibus
ad profectum aspirantibus
proficereque inciperent. Agendum modum
pr

profectu, vt qui proficere cœperint viam aspiciant clariorem, illuminentur ipsi, vt iter agnoscant, & obuia quæque impedimenta prospiciant, illuminatique caveant ac declinent: denique sectentur semitas viasque cōplanatas in quibus cum voluptate procedant.

2. Illud tamen in vniversum sciendum est, totam p̄ne perfectionem, quę in hoc mundo haberi potest propemodum cognoscendis, amovendis, ac superandis, impedimentis contineri: eam velut dispositione adornari, qua sensim cuiuslibet virtutis, ac perfectionis forma, Dei que operatio in nobis locum habeat, & introducatur: si enim amoliri impedimenta possimus (quod summopere suprema bonitas, quæ se animis nostris insinuare desiderat, stans & pulsans ad ostium cordis nostri, exoptat) formam ipsam consecuti sumus. Id in igne clarum est: exhausto namque pulsoque ex ligno, vi caloris, humore, ignis victor ingreditur & lignum populatur. Rupta glacie, aqua quæ subiacet, in nostram potestatem redigitur. Fractis, expugnatique mœnibus ac sublatiis obstaculis, civitas cedit oppugnanti. Rupto cortice, nucis nucleus incitum cedit frequentius. itaque cum hęc mentio fiat ascensus, mirum est nihil dici de conversatione ipsa Moysis cum Deo. Iubetur ascendere, cum ait Dominus, *ascende in montem*

Perfectio viatorum maxime in amovendis impedimentis continetur. Similia.

VI
16

montem. vetatur populo ascensus: interdicitur idem sacerdotibus, nisi ad certum spatium. Deinde de Moyse dicitur *ascendens Moyses, tum, surrexerunt Moyses. Et ascendens Moyses*. Denique *vocavit Dominus Moysen de caligine*. De ijs quæ secuta laborem ascensus sunt, parca admodum, nempe fuisse ibi quadraginta diebus & quadraginta noctibus. Idem nobis usu venit in progressu & profectu orationis. Vbiq; obstacula, difficultates, nebule, eorum medio à Deo vocari nos, educique necesse est, ijsq; superatis, calore ignis humorem exsiccate ardor spiritualis inducit, soluta glacie adherentium desideriorum mundi, frigoreq; depulso, pietatem constringente; gratiæ divini liquoris perfundimur. Distractionum molibus everfis in celum ad tronum usque gloriæ conscendimus & Moysis discipulis aditus fit ad colloquium cum summo Numine. Sublatis quoque cordis nostri obstaculis Deus ipse pro sua voluntate in nobis agere potest. Nec enim via ordinaria aliter procedere statuit, parari sibi dicitur mandat; obstacula removeri: tum demum quasi pulsa nube ac caligine media, ipse se prodit, calorem fundit, movet effectusq; suos producit. Ita nobiscum divina bonitas agit, mentes illustrat & accendit, gratiæ suæ rivus infundit, nucleum spiritualis dulcedinis edendum porrigit, seque capi, et

pugnari, tenerique patitur. Cæterum nullus se adeo perfectum existimet, quin sciat se semper habere quod refecet. Consideremus arborem que dum tenera est luxuriat, rami- que erumpentes necessariò putadi sunt. Vbi verò creverit, vbi fructus copiosos fuderit, ad altitudinem iustam perducta, adhuc nihilo- minus cultoris manu indiget. Ramorum quidam exarescunt : alij erucis ac vermibus obvolvuntur, atque exeduntur : sæpe fomē- to circa radicem ; solisq; radijs circa ramos indiget, luxuriant,umque ramorum cōnci- sione opportuna . Sic & nobis initio, etfi fer- ventibus, multa desideria amputanda . Et quò perfectiores, eò subinde parvis vermi- culis ac defectibus magis abundamus . Tempor- sæpe irrepit . Et adultiores, fervoris præteriti obliviscimur ; in defectus pristinos relaben- tes . Quare meritò viatoribus omnibus ad celum progredientibus, illuc donec per- venerint, istud attribui debet : *Tempus putagi- ni advenit.*

Simile ab commo- datum.

Cant. 2. 12.

VI
f6

Q2 TEXTVS

TEXTVS DECIMVS QVARTVS

Operuit nubes montem & apparuit gloria
Domini super Sinai.

Nubis & ignis significat iones.

2. **T**Otis sequētib; paragraphis fit frequē
mētio nubis, & præcipue nubis lucida
Iūgunturq; hæc penè cōtinuò, nubes & ignis
Nam gloria Domini effulgebat super Sinai
igne, miro modo coruscante in nube, &
pra nubem emicante: atque illic Dei ma-
tatem residere omnium constans erat sen-
tentia. Videndum ergò est quàm appo-
hęc duo inter se componantur. Certè in
vinis paginis celebris admodum est mem-
conjunctionis vtriusque, & maxmè in
lucida. Posuit Deus Iridem seu nubem
cidam arcum extensum, illumque vocat
signum fœderis inter se & terram seu ho-
nes in terra commorantes. Eduxit enim
Dominus populum suum ex Agypto, &
columna nubis per diem, & columna
per noctem. Ac Moyse apparebat in nube
iuxta tabernaculum. Prophete quoque
nube aut igne multa viderunt præsertim
zechiel, nubes, inquit, magna apparuit &
involvens & splendor in circuitu eius. Tra-

Nubis &
ignis con-
iunctorū
significa-
tio.

Genes. 9
16.

Tota Exo-
od.

Ezech. 1
4.

figurato verò Christo Domino in monte Thabor. *Ecce nubes lucida obumbravit* Apostolos. *Et ecce vox de nube dicens hic est filius meus dilectus.* Et cum in cælum ascendit completit prophetiam de se pronunciatam. *Ponis nubem ascensum tuum, qui ambulat super pennas ventorum. Nubes suscepit eum ab oculis eorum, rediturus est verò, in nubibus cæli.* Apostoli denique nubibus comparantur. *Qui sunt,* ait *Isaias, isti qui vt nubes volant.* Magna ergò in nubibus prerogativa; mysteriaque abscondita.

2. Tria verò per nubem nobis significantur; atque inprimis Messias ac Dominus Iesus in nube nobis designatur. Hæc est columna nubis per diem, & ignis per noctem; columna sanè alta & solida, & quæ totam ædificij novæ legis molem sustinet: *fundamentum enim nemo potest aliud ponere, nisi quod positum est qui est Christus Iesus, & lapide quæ reprobaverunt ædificantes hic factus est in caput anguli.* Hæc columna duxit populû Israel ex Ægypto, per mare rubrum ac desertum annis 40. & quidem de die columna nubis apparebat, quæ à torrente sole iter facientes protegeret, & præiret. Noctu verò columna ignis viam ostendebat. At Christus Iesus ex duabus naturis compositus est nube & igne, humanitate ac divinitate. Per diem, ab ardore libidinis protegit; mentes tentationum flammis

Matt. 17
5.

Psal. 103
3.

Acto. 1. 9

Isa. 60. 8

Nubes
tria signa
ficat.

Christus
Dominus.
I. Cor. 3.
11.

Q3 allatas

VI
16

afflatus refrigerat; viamque ad terram promissionis delicias demonstrat. At in nocte lucem veritatis præfert: ignorantiam tollit; peccati tenebras discutit; perturbationum umbras depellit; mentium oculis voluptatis generat; ostendit eternarum rerum pulchritudinem, virtutum venustatem: vitiorum turpitudinem; supremæ maiestatis magnitudinem: denique frigus nocturnum extirminat; animos viatorum accendit; eos qui in tribulatione sunt recreat, ut cum voluntate & alacritate promissam beatorum requiem ineant. Christus Iesus per diem,

Ioan. 12. est præsentia sua lucens, verbo & exemplo ita solatur Apostolos. *Ambulate, ait, dum lucet*

35. *Ioan. 9.4* *habetis, ut non vos tenebra comprehendant. Venit enim nox quando nemo potest operari. Ita fuit columna nubis per diem, quia humanitate sua homines per desertum huius vitæ deducebat in cælum. At eo abscedente opus nobis erat luna ignis. E cælo ergo quod ascēderat Spiritum transmisit, qui instar columnæ*

Isai. 9. *quotidie facem præfert habitantibus in Regnum umbra mortis. columna ignis divinitatem quæ Christi significat, quæ elucebat in admirandis eius operibus & miraculis: quæ non tantum ipso vivente præluxerunt, sed & per Apostolos eorumque successores imò in huius usque tempora, columna illa, divinitatem Christi nuncia veritatis, lucem, & vitam*

amor

amorisque divini facem in cælum properantibus præfert. Et hæc quidem de Christo.

3. Per nubem & ignem homo atque hominum conditio optimè exprimitur. Nubes corpus, ignis spiritum representat. Nubes enim ex terræ aquarum ac mixtorum elementorum vaporibus excitantur. Hominis corpus e terra educitur, & ex elementis conflatur. Quæ est enim vita vestra nisi vapor ad modicum parens? Quodque deinceps exterminabitur? Atque ille quidem sensim exsurgit & ascendit. Et nos paulatim ab infantia ad pueritiam aliasque etates exsurgimus sed vapore fragiliores: nam tamquam fumus vêtô dispergimur, & dissipantur omnes corporis partes, & in pulveres rediguntur. Ille vapor cum ad aeris superiorem regionem pervenit, repercussus solis radijs in aquam concrevit, ac deprimitur, reditque vnde venerat. Et homo natus de muliere brevi vivens tempore repletur multis miserijs. Qui quasi flos egreditur, & conteritur, & fugit velut umbra, & nunquam in eodem statu permanet. Omnes morimur & quasi aque dilabimur in terram. Et velut vapor ac pluvia ad locum vnde egressi sumus, redimus. vapor hic impellitur à vento, dum nititur, ad regiones superiores assurgere & in nihilum redigitur. Nonne & homo eandem conditionem patitur? Vidi impium, ait David super exaltatum sicut cedros libani, & transivit & 4.

Hominis corpus.

Iac. 4. 13

Iob. 14. 1

Psal. 36.

Psa. 143

et c.

Q4

VI
16

ecce non erat. Homo vanitati similis factus est, diu
 eius sicut umbra praterierunt. Impellitur etiam
 fortunæ ventis; tribulationum procellis;
 passionum tempestatibus; tentationum im-
 bribus; & tandem haud raro, à summo gra-
 du ad exiguū statum, immò ad nihilum re-
 vertitur, nubes nunc lucida; nunc appar-
 tenebrosa; & homo nunc tristis, illicò lætus,
 & à lætitia rursus in fluctus tristitiæ prolaba-
 tur. Ita loquebatur Antiochus: in quantis

1. Mach. tribulationem deveni & in quos tristitia fluctus,

6.11. qua nunc sum, qui iucundus eram & dilectus in pe-

restate mea. Nubes vertuntur eoque tendunt

quò venti decurrunt; modò ad septentrio-

nem modò ad meridiem aut occidentem

Felix cui flat oriens aut meridies: quem vi-

tat oriens ex alto. In cuius hortos auster

pirat, ac zephiri: quem horridus boreas de-

nabili frigore non perstringit, nec occidit

Ioan. 8. vitæ spiritualis, opprimit. Ex vita que

47. in nobis spiret ventus, apparet. Qui

Matth. 7 Deo est verba Dei audit. Qui non diligit manus

18. morte. Non potest arbor bona malos fructus facere.

Perfectio Nec arbor mala bonos fructus facere.

hominis. **4.** Hactenus de homine. Per nubem den-

que & ignem perfectio hominis designatur

Anima hominis velut nubes indifferens est

vt vel lucem vel tenebras excipiat. Lucida

est quæ, gratiæ lumine collustratur: obscura

quæ tenebris peccati inquinatur, sed hanc

omittamus. Illa, nubes, sive anima perfecti-
 oni idonea est, quam Deus ponit ascensum suum,
 quæ cum Dei auxilio egregiè proficit & in
 profectu exultat vt *gigas ad currendam viam*;
 quæ *ascēiones in corde suo disponit in valle lachry-*
marum. vt eat *de virtute in virtutem tandemq;*
 videat *Deum Deorum in Sion.* Super hanc nu-
 bem *rorat Deus desuper,* impletque abundan-
 ter gratia, vt fundat iustitiam, & *pluat iustos,*
 multosque filiorum Israel convertat ad Dominum
 Deum ipsorum.

3. Huic significationi non absimilis est: quæ
 sequitur, vt, nubes gratiam cælestem
 significet; & tum ignis erit charitas; quæ
 duo coniungi solent, nec vnquam valent se-
 parari. Hęc nubes semper est lucida, & sole
 plenissima. *Sub hac nube omnes patres fuerūt,*
 & *eadem baptizati sunt,* Et nos baptizamur
 gratia Domini nostri Iesu Christi. Per hanc
 nubem fluit in nos *irriguum superius & inferi-*
 us, solaturque nos Dominus gratia sua,

non modò in interno homine sed
 etiam externum afficit, vt di-

cere possit *cor meum &*

caro mea exultaverunt

in Deum vivum. Et

hęc quidem

de littera.

(.)

Q5. TEX.

Psal. 103

3.

Psal. 118.

7.

Psal. 83.

6.

Isa. 45. 8

Lu. 1. 16

I. Cor. 10

1.

Iosue. 15

19.

Psa. 83. 3

VI
16

TEXTVS DECIMVS
QVINTVS.

Et apparuit gloria Domini super Sinai tegens illum nube sex diebus.

Dispositio ad montis ascensum est, diffidentia sui & confidentia in Deum.

N De nube ^{1.} **A**T hæc quid ad orationem faciunt
& igne
aria docu
menta.
Sine
Christi
auxilio
oratione
fore ina-
nem.
T hęc quid ad orationem faciunt
nultū sane: antequā enim Moyles ad
cacumen montis perveniret operuit nubes mō-
tem, & apparuit gloria Domini super Sinai, tegens
illum nube, sex diebus. Septimo autem die vocavit
Dominus illum de medio caliginis, quam nubes
illa inducebat. Tegit ergo nubes montem
initio mentalis orationis, aut cūm artem
orandi discimus, vt intelligamus omne stu-
dium nostrum cum Deo conversandi parum
nobis prodesse posse, nisi Christus, qui se mor-
bem fecit, & divinitatem suam mortalitatis
nostrę nube contexit, orantem operiat, ora-
tionem dirigat; ab hoste in varias qualque
cogitationes animum abstrahente, protegat.
Bonum est sanē hac nube contegi atque in-
volvi, reque ipsa de viribus nostris desperare,
& ipso invocato totam spem nostram in eo
reponere. Huic sapientissimē Ecclesia facta
ad singulas orationes quibus Deum inter-
pellat

pellat, subijcit, per Dominū nostrum Iesū Christum Filium tuum. feliciter profecto precatur, qui hac nube asperguntur, & lacrymis stillantibus ascensiones vteriores disponunt ad montis cacumen, & intimam cum Deo vniōnem.

2. Verūm satis non est spe magna extolli atque ad magna assurgere, aliud necessariū est vt quantum in Dei auxilium erigimur tantū de viribus nostris diffidamus, nosq̄ omnino tamquam nubem fragilem depri-
 mamus. Hæc enim erat secunda nubis signi-
 ficatio. Inculcari satis non potest, humilitatē humilesque coram altissimo atque omnipotente semper esse gratissimos. Eam verò demissionem consequemur. Si protestemur nos virgulam fumi, nubeculam, vaporem qui ad modicum paret; fumum obscurum & velut tenebrosam aquam in nubibus aeris, tonitrua, grandinem imbresque passionum fulminantem. Si recordemur in guttulas pluuiæ nos resolui & à terra absorberi, oportere nulla nostri memoria remanente, vitam nostram in fortunæ rotam subleuatā in terram vsque demitti ac prolabi; vapores honorum ac gloriæ huius mundi tribulationum ac morborum ventis ita dissipari, vt ne vestigium quidē elevatæ nubeculæ appareat. O beatum illum qui hæc oraturus in animo sentire

Diffiden-
 tia nostri
 & Dei
 confiden-
 tia com-
 menda-
 tur.
 Iac. 4. 15
 Psal. 17.
 12.

VI
 16

tegen
 entia
 faciunt
 oylesat
 ubes mī
 ai, regem
 e vocat
 a nubes
 montem
 artem
 ne stur
 parum
 ni se mē
 talitatis
 at, ora
 quasque
 otegat
 que mē
 perare,
 a in eo
 ia facta
 inter-
 pella

sentire potest, preparationem nancisci nulla potest meliorem, & quæ gressus affectusque hominis ad cacumen montis superandum fortiùs stabiliat ac confirmet. Vtrumque nimirum diffidentiam sui & confidentiam in Deum complectitur Rex pientissimus cui

Psal. 83. ait. *Beatus vir cuius est auxiliũ abs te.* Non à se. *Ascensiones in corde suo disposuit.* Benè disposuit ac proposuit. Cui enim auxiliũ est à

Deo; ille proponere potest, & disponere. Sed sine Dei benedictione bonum quidem adiacet, perficere verò non valet. Etenim cum in Deum spem omnem conieceris, benedictionem dabit *Legislator.* Novamque legem cum gratia illam exequendi sufficiet. *Ibis de*

Psal. 83. *virtute in virtutem & videbis Deum Deorum in Sion.*

3. Diximus etiam nubem lucidam esse divinam gratiam charitatis luce splendentem. Orandus Deus ut hæc nubes orationis nostræ montem operiat, involvat, totumque contingat. Quid enim anima, sine nube hac ad confortium cum Deo ineundũ, vel ad ascensum virtutum adornandum præstare valeat. Inflammata oratio cælum penetrat, aditum ad sedē divinæ maiestatis parat, & læta petitionis suæ fructum reportat. Elias sacrificium suum aqua copiosa aspersit. Deus verò de cælo ignem demisit qui holocaustum aqua madens corripuit ac devoravit. hæc orantis est

3 Reg. 18
33.

Fervor in
oratione
necessa-
rius.

est figura; quem & divinorum charismatum imbre madere; & caelesti igne flagrare, si sese in holocaustum supremo numini sacrificare desiderat, necesse est.

TEXTVS DECIMVS SEXTVS.

Sex diebus septimo autem die.

De septem rupibus seu gradibus proficientium in studio orationis.

Prima, qua in die caliginis ascenditur, explicatur.

i. **M** Agnum opus & arduum aggredi-
tur Moyses cum montem Sinaj af-
cendit septem diebus, septem quasi rupes
habet superandas, prae-ruptas, salebrosas, & Scriptu-
horrore plenissimas. Quid faciet? iubetur
ascendere: ut vltima rupe superata gloriam
Dei videat. Sanè illi animus deesse non de-
bet, quandoquidem ex labore suo, tantum
honorem fructumque reportaturus sit.

*Septena-
rius nu-
merus in
Scriptu-
ra cele-
bratur.*

2. Septenarius numerus in sacris paginis
celebris haberi solet. Ab ingressu animalium
in arcam, computatis septem diebus, Domi-
nus diluuium mundum perdidit. In illam,
animalium mundorum, septena & septena
induci voluit. Noe post emissam primam
columbam expectauit rursus septem alios di-

19.

*Genes. 7.
8.*

es

VI
16

Gene. 27

30.

Exo. 25.

37.

Judi. 16.

29.

es priusquam secundo emitteret. Abraham septem agnos Domino obtulit. Mandat Dominus in Exodo fieri septem lucernas. In septem crinibus capitis Sampsonis, vis omnis ipsius præcisa est. Quid ergo Moyses aut Dominus ipse documenti hac tam præclara figura nobis insinuare vult? Id iam dicere aggrediamur.

3. Qui in cacumine montis, cum Deo colloqui eiusque gloria frui cupit, septem diebus, septem rupes, seu gradus in oratione cõscendat necesse est. Septem diebus *perfecti*

Gen. 2. 1

sum cali & terra & omnis ornatus illorum. dieq; naturalis duas in partes diem & noctem divisus est. Si diebus singulis rupem vnam superare & gradus singulos ascendere possimus, vtiliter officium proficientis expleffe videbimur.

*Oratio-
nis men-
talis dif-
ficultas.*

4. Qui alpes transcenderunt sola memoria rupum præcipitiorum, præruptorumque ac condensorum montium horrescunt. Horum conscensus aspectu ipso viatorem terrefacit, & maxime ingressus in obscuras nubes, torrentium iuxta, supernè cum horrore strepituque terribili labentium, & infernè rapido boatu inter saxa immania decurrentium. In rupibus versamur ascendentes in montem Sinai, locum orationis. Tenebræ sunt vndique; vndique strepitus currentium aquarum & vanitatum huius mundi

mundi; tentationum procellæ & horror laborum occurrētium sed bono animo simus.

Properamus ad montem Domini & ad domum Isai. 2.3
Dei Iacob. vt nos doceat vias suas, & ambulemus in semitis eius.

5. Prima rupes seu gradus primò die super ^{Prima} rupes.
randus caliginis nomine insignitur. Nam ^{seu dies} caliginis.
Moyfes ascendens in montem primùm ca-
lignem obuiam habuit; operuit, inquit nu-
bes montem; septimo autem die vocauit Demi-
nus Moysem de medio caliginis sex ergò diebus
delituit Moyfes in nube ac caligine. Idem vsu
venire solet non tantùm incipientibus ora-
tioni operam dare: sed & proficientibus &
maxime, qui mentalibus exercitijs animum
applicant. Et quamuis Beatus Paulus ^{noctē} Rom. 1.39
præcessisse asserat, diem appropinquare: di-
es nostri obscuritate non carent. Nec est
quod qui serio animum ad meditando oran-
diq; studium appellunt, sibi persuadeant
nullum ipsis obstaculum obuenturum: oc-
currunt rupes, & saxa ac tenebræ: dura om-
nia, primo aspectu ac salebrosa. Et quod
horribilius; in nocte, in tenebris procedē-
dum est, & à nocte incipiendum. Noctem
eam præcedere; diem subsequi necesse est.
Et fiet vesperè & manè dies vnus.

6. Petes cur primum diem, diem caliginis ^{Quis ca-}
appellandum censes. Nempe hac secunda ^{lignis,}
parte de mentalibus exercitijs & maxime
de

de meditando ratione tractamus, artē ac methodum eam assequendi tradentes. Nec opinamur esse primū definire quid orationis mentalis, quid sit meditatio: quandoquidem id superius ex Bernardo declarauimus distinguentes inter lectionem, orationem & contemplationem; quod clariū inferius auctoritate sanctorum Patrum explicabimus. hunc autem diem, caliginis nomine ac titulo insignimus. quia qui incipiunt mentalibus exercitijs incumbere, tenebras inveniunt ac perpetiuntur. Huius rei ratio est quia res diuinę, quas pertractamus naturam excedunt; & nisi desuper, lux affulgeat, res illę sublimes non percipiuntur. Characteres pertenuis ac subtiles, acutos requirunt oculos: & cęlestes litterę, oculorum munditiam desiderant; *Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt.*

Matt. 5. 8.

7. Accedit, difficile esse, res non viles speculari: vix enim de ijs quę cadunt sub sensum pro veritate, & rei dignitate iudicamus. Opus enim est cerebro opportuno, vti quemadmodum & ad res confectas, instrumenta convenientia, ac proportionata requiruntur. At initio, acies ingenij obtusa, res aded sublimes commode apprehendere capereque non potest; nec discurrere, non in formam redigere. Quare in rebus ex se clarissimis, haud raro, demerentur tenebrę.

tenebræ sese nobis obijciunt, Verbi gratia. Deum esse, clarius ac perspicacius nihil esse potest: cū ipse sit lumen mundi sol & splendor omnis gloriæ: non est tamen meo ingenio perspicuum illud: non quod clarissimū non sit in se: sed quia obtusō cæcoque ingenio non capitur.

8. Primarium meditationis digerendæ instrumentum est fides: quæ cum ipsa obscura sit & obscure res representet; mirum non est, si initia mentalis orationis obscura esse videantur. verbi gratia, fides dicit, qui vicerit *Apo. 3.* *dabo ei sedere mecum in throno meo, sicut & ego 21.* *vici & sedi cum Patre meo in throno eius.* At quis est ille thronus? qualis est? materialis an spiritualis? quo loco sedebō? respondet Deus, mecum. At solus ego Domine sedebō tecum? quid de alijs & quid ille thronus & quam longus in quo tam multi victores sedeant? profecto fides aliquid dicit; sed admodum obscure, & rem pro dignitate non exprimit.

9. At ponamus meditati non deesse præclarum ingenium, fidem intensam, & caritatem succensam. Nihilominus initia intusitate rei tenebris non carent, ac palpitatione, ut enim qui in carcere cæco ac clauso, longo tempore, lumine caruit; ubi ad lucem admittitur, non lucem, sed scintillas ac tenebras cernere videtur. Ita & qui tenebris huius corporis cōluisi ac mūdi negotiis obruti

R nihil

Simile?

hil de divinis rebus contemplati sunt; ubi
veniunt caligant oculi, & infinitas discursus
scintillas, manesque discursus aspiciunt, donec
paulatim oculis affluetis ac roboratis luce
ut ceteri aspiciant ac comprehendant.

10. At isti iidem, si solem intueri debeant
quantomagis oculi scintillabunt? certe
bones & noctuae, ne oculis quidem apertis
solem videre possunt; quantomagis radios
comprehendant? Huc facit, quod ad hanc lucem
quam quærimus non tantum radij, sed & con-
iunctus calor necessarius sit. (Quid enim
prodest discursus in spirituali commentatione,
ne, si fervor animi desit?) At viridia ligna
sine fumo non acceduntur. Quot quæso fumus
quot crepitationes? sibi, quot venti
humores e lignis prorumpunt antequam
flammam concipiant? eadem contingit
ijs qui mentalibus exercitijs primum se
dunt. Nam inprimis affectus amara
proprij, desideriorum item secularium, per-
turbationum, quibus adhuc laborant, con-
tentione caloris divini pellendi sunt. Quæ
enim lumen intellectus perturbant, calorem
illustrationes excludunt & divino ardore
magna vi, resistunt. At quantæ molis est
monstra exturbare?

11. Adde, quod consuetudo sit altera
ra; quam si expellas furca; eadem tamen
usque opportuna, importuna recurret.

qui huic soli visibili assuevit, atque hęc corpore
 alibus oculis, vix unquam tota vita in se
 ipse intravit, solem iustitię in tenebris lu-
 centem nūquam aspexit; internis oculis vsus
 non est; quis credat illicd eum vsurum æquę
 facile ac si res corporeas intueretur? Avicu-
 lae recenter captę includi nolunt in cavea:
 Canes loro duci non volunt; illis tamę assue-
 tudo difficultatē adimit. Et illę cicures egre-
 di non appetunt, & hi alligari nō detrectant.
 12. Illud non omittendum. Obiecta rerū
 sensibilium sensus nostros ex se plus satis
 proclives ac propensos, animum ab aspectu
 interno avocant ad sese. Dumque lucem ex-
 terius videmus, tenebras in animis patimur:
 & dum rerum varietate foris capimur: domi
 caelestium luminū voluptate privamur. For-
 ris edimus, intus jejuni remanemus
 13. Denique magni faciunt homines liber-
 tatem vagandi & oculis grassandi in res, quę
 aspectum possunt recreare. Nolunt includi,
 horrent carceres, cęcitatem per timescunt
 libertatem perdere arbitrantur si continere
 debeant sensus, ne pro libidine vagentur
 carcerem tetrum, internam conversationem
 ac quasi conclusionem reputant, cęcos se
 esse autumant si vsui externorum luminum
 aliquid detrahant, hęc rupes prima quę tā-
 topere horrent qui nondum assueti exercitijs
 internis, quasi per abrupta montium reptant.

& summo labore conscendunt. Huic profectiōni seu diei caliginis respondet primus dies creationis rerum. Terra enim erat inanis & vacua & tenebra erant super faciē abyssi. Inanis namque & vacua est terra cordis nostri, quæ caret sole, rerum omnium parente. Abyllus quoque est animus, infinitarum specierum huius mundi collectione atque aggregatione confusa. Ecquantē in hisce omnibus tenebrę super faciem abyssi cordis nostri? meritō ergō dies caliginis, & rupes tenebrosa hæc diei pars vocari potest. Sed

Genes. 1.

2.

Gen. 1. 5. dius dies est. Factum vesperę nondum dies vnus.

Remedia 14. At reptanti & in ascensu laboranti contra lucemque feramus. Dicat Dominus Deus tenebras fiat lux. Et lux re ipsa appareat. Nec enim semper durat. Nox præcessit, ait Apostolus Rom. 13. dies autem appropinquabit. Remedia itaque inprimis magno animo esse debet, qui incipit mentalibus exercitijs insistere. Fertur enim lumen quærere, & lumen invenit. Scribitur. qui dormis & exurge à mortuis & illuminatus. Christus. si nimirum inter rupes languere iacere atque stertere velis, involveris quæ mentem obruet & nunquam ad montis cacumen pervenies.

14.

15. Iuvant præterea quæ supra attulimus remedia distractionum; quæquæ de lectis

ne spiritualium librorum differuimus; de dispositionibus ad orationem. Huc etiam facere potest, summum desiderium verbi divini, audiendi, & quidem cum gustu & observatione eorum, quæ dicuntur & præscribuntur.

Qui ex Deo est, verba Dei audit, sed estote factores *Ioan. 8.*
verbi, & non auditores tantum; fallentes vos- *26.*

meipsum; quia si quis auditor est verbi, & non fac- *Iac. 1. 22.*

tor; hic comparabitur viro consideranti vultum
nativitatis sue in speculo: consideravit enim & abiit, & statim oblitus est, qualis fuerit. Duo ergo
Sanctus Iacobus exigit, alterum ut consideret quis ac gustet ea quæ dicuntur; alterum
ut faciat quæ audivit & probavit.

16 Plurimum verò valet, cum in rebus omnibus; tum etiam in hoc orationis progressu, exercitatio, usus & assuefactio. Avicula loqui discunt. Quis psittacum docuit suum Chares?

Pueri philosophiæ candidati, sensim speculationi assuescunt. Quid? etiam in lapide scribitur: in ære sculpuntur imagines: & ex durissimis metallis statuæ perpulchræ formantur.

Quis mihi det ut exarentur in libro cordis *Iob. 19.*
nostri stylo ferreo vel tanquam si celte scribantur *23.*

in silice, hæc præcepta? Ex horum namque intellectu, si operam adhibeas, facies quidquid voles; si modò in naturam cuiusquam minimè capacem ac novercam non incidaris.

17. Inter cætera verò præsidia, quibus in
R 3 huc

V
6

Verbum hisce angustijs iuvamur & illuminamur nullo
eternum lum à sanctis patribus efficacius proponitur
lumen & quàm vita & mors Servatoris nostri, Domini
Lucerna. Iesu. Ipse enim est *Lucerna*, ardens & lucens
 pedibus nostris sicut ait Rex pius, *Lucerna*
Psal. 118 *pedibus meis verbum tuum & lumen semitis meis.*
105. Si enim verbum ore prolatum lucere, & viam
 monstrare potest; quantò magis verbum aeterni patris, Dei filius & Sapientia
 creata, lucerna erit pedibus & lumen semitis nostris?
 Quod enim in illo verbo factum (ait Beatus Ioannes) *vita erat, & vita erat*
Ioan. 1. 4. *hominum, & lux in tenebris lucet, & tenebrae non*
comprehenderunt. Erat lux vera qua illuminatus
Ioan. 8. *omnem hominem venientem in hunc mundum. Lucet*
ergò verbum in tenebris. Ideò ait, Ego sum lux mundi,
12. *qui sequitur me non ambulat in tenebris. Et quia verbum*
Lucerna lumenque; ideò ego sum, ait, via veritas & vita. Hac
Ioan. 14. *hoc direttore, istam rupem ac tenebras erodimus;*
6. *abrupta montis superamus.*
 18, Ratio verò cur patres, hanc illuminationem Christo Domino tribuant, est: quia
 nobis lucem illam internam meruerit, & spiritus sancti flammam ignemque è cælo miserit.
 Deinde vita eius tantis luminibus bonorum operum illustrata est; tot miraculorum gloria
 exornata, vt nemo eam pro dignitate consideret, qui veritatem ipsam è cælis descendens
 tam rationemque benè recteque vivendi agnoscat.

agno
 tures
 faces
 nium
 celest
 pulc
 celo
 Iesu
 nes m
 positi
 in vult
 anim
 obtin
 dilige
 tus ha
 tiet vi
 da ac
 sum q
 niten
 19. V
 & gra
 possu
 mus
 ego ex
 eripia
 ob oc
 nebr
 perfe
 fat vi
 Domi

agnoscat

agnoscat, non æmuletur. Huc pertinent vir-
tutes eius illustres, quarum singulæ tanquam
faces ardentes ac gemmæ lucidissimæ, om-
nium intuentium oculos radijs quibusdam
caelestibus complent ac recreant. O quam
pulchra in vno homine tanquam in eminēti
celo sydera collucent! Quanta in Christo
Iesu sapientia! Quæ prudentia! Quæ in om-
nes mortales charitas! Quæ morum com-
positio! Quanta dicendi vis! Quàm divini
in vultu radij emicant! Quanta in patiente
animi magnitudo! Qui ergo lucernam hanc
obtinere cupit, vitam ac passionis mysteria
diligenter revolvat ac meditetur & in iis to-
tus hæreat atque acquiescat; haud dubiè sen-
tiet vires, lucem & facilitatem sese ex horri-
da ac tenebrosa hac rupe eximendi; progres-
sumque in montis hoc arduo itinere non pos-
sitendum efficiet.

19. Vltimum subsidium à splendore caelesti
& gratia divina petendum est. Quæ deesse nō
possunt quando, quod in nobis est, præsta-
mus. *Clamavit ad me.* (ait Dominus) & *Psal. 90.*
ego exaudiam eum: cum ipso sum in tribulatione,
eripiam eum & glorificabo eum. At propone tibi *15.*
ob oculos quæso hominem inter rupes, in te-
nebris, in itinere lubrico, hostemque eum
persequentem, vt loquitur Propheta Regius
hæc via eorum tenebra & lubricum: & Angelus Psal. 34.
Dominus persequens eos. Eundemque ad Domi- *6.*

R 4 num

VI
f-6

num vociferantem ex animo : quid futurum putas ? *Exaudiam eum* ait Dominus imò cum ipso sum : *eripiam eum, & glorificabo eum; quoniam vocavit nomen meum.* Verùm non latet est, nosse; Deum, paratum esse nobis opitulari; sed opem eius vrgendam esse ac prosequendam quisque sibi periuadeat oportet. Qui procul lumen videt in tenebris gaudet ille quidem, ac in spem venit, luce illa potundi; non tamen ideo iter eius illuminatur nec legendi potestatem habet, nisi lumen appropinquet & pedibus manibusve admoueat. Ita & qui nondum assecutus est usum precatationis internæ, contentus esse non debet, si paratum à Deo videat auxilium ac subinde scintillam consolationis sentiat. Instet, vrgeat, deprecetur, vt lucem obtineat & fervorem; alioquin parùm faciet; eique similis erit, qui cum prece adhibita lectus vehi possit inter saxa & rupes, mavult inertem iacere, quàm generosè in itinere suscepi progredi.

20. Quæ diximus hætenus eadem & figura nostra eleganter nobis insinuat. Cum enim dixisset Moyses : *operuit nubes montem,* subiunxit, & *apparuit gloria Domini super Synagoga.* Nunquàm enim Dominus nos in tenebras tribulationis labi permittit; quin statim lumen nobis oboriatur, quo liberari, si velimus possumus, & evadendi facultas ac consilium affulgeat.

Simile
accommodum.

affulgeat. factum est ergo nunc vespere & mane *Gen. I. 5.*
dies vnus.

SECTIO PRIMA.

*Dies secunda que absconsionis dicitur: in qua
 secunda rupes ascenditur.*

De studio latendi, ac solitudine.

G Radatim procedimus; rupem vnā
 superavimus, conscendamus alterā, *Abconsi-*
 que iuis difficultatibus non caret. Hic dies *onis seu*
 absconsionis seu solitudinis vocatur. Primus *solitudi-*
 lumine carebat: secundus, etsi lumen afful- *nis virtus*
 geat nonnullum, eo tamen lumine viator *gradus*
 videri non vult: & in nubis caliginisq; obscu- *coninet*
 ritate, iubetur delitescere. Alta, ardua que *quatuor.*
 rupes est ista & varios gradus anfractusque
 continet. Montem namque sic nubes circū- *Partitio!*
 dabat ac tegebat, vt nec videre Moyses quem- *Partitio!*
 quam; nec a quoquam ipse videri; nec denique se
 ipsum clarè cernere valeret. Magnum perfecti- *Alienis*
 onis gradum, insignemque dispositionem *nos non*
 ad congressum cum Deo ineundum assecuti *immisco-*
 fuerimus, si in animum inducamus, & vo- *re.*
 luntatem firmam & inconcussam habeamus
 nunquam in alios, eorumque facta dictaque,
 que ad nos non pertinent intendendi, inqui-
 rendi, cognoscendi, diiudicandi que: imò de
 rebus omnibus, que curę nostrę non subsunt,
 R § audire

VI
 6

audire planè repudiemus.

Aliena 2. Hoc primum impedimentum, in ha-
rum vi- rupe confragosa gradienti, sese objicit: quod
dere nec superare si possimus, magnum & arduum
im ma- promontorium superaverimus: hoc enim
gnis. est vitium vel maximum, ut alienos defectus
 videamus; in proprijs cœcutiamus; alienas
 facies videamus, & si qui nævi inhæreant ac
 maculæ probè conspiciamus, nostras vero,
 vel facies, vel maculas nullas agnoscamus.
 Et quamvis uti possimus speculo, aut ab alijs
 sciscitari, num quid sit, quod facies fœdet aut
 deturpet: tamen nec facimus ipsi, nec ab alijs
 nobis fieri permittimus, & omnino abhor-
 remus, dicique nobis nolumus: atque æger-
 rinè ferimus, si etiam fœdissimæ labes in
 fronte apparentes nobis demonstrantur. O
 magna mortalium perversitas! sordidi esse
 volunt, nec tales tamen videri, nec dici. At-
 que adeo, vlcisci sese paratos semper osten-
 dunt, si quis de eluenda eorum facie, aut de
 nota illa turpitudine verba faciat.

Nec in
parvis.

3. Cæterum illi ipsi omnium, non crimina
 modò, aut delicta considerant, sed & nævos,
 pulvisculos, atomosque intuentur, carpunt,
 evulgant. Nec vitia tantùm perstringunt,
 sed & actiones omnium discutunt, dispu-
 cant, interpretantur, & fœdâ calumniâ asper-
 gunt. Et quod turpius est, se cæteris esse me-
 liores plenis buccis effutiunt, facta sua die
 tagit

taque, factis, dictisque aliorum praeferunt. Hos haud raro adurit invidia quaedam occulta, quae se zelo honoris Dei, odijque peccati contegit. Hocque pallio arbitrantur sibi de omnibus loqui licere ac debere, magnumque hac ratione Deo obsequium praestare.

4. Haec vitia ut spiritualia sunt: ita nec facile videri possunt. Quare cum Moysse consultissimum est abscondi, ne videamus ceteros: vel eorum nos negotijs misceamus: sunt enim nonnulli, qui ita de se praeclare sentiunt, ut nihil recte factum putent, quod à se suove consilio non prodit. Querunt occasiones occupationum, & negotia negotijs, curas curis, occupationes occupationibus cumulant, & totius orbis negotia minora eorum animis ac desiderijs videntur. Interea nihil exequuntur; in mille partes divulsi, nulli rei acquiescunt, toti in omnibus, & in toto nihil. Ergo in hac rupe primus gradus superandus est.

Secundus gradus.

5. Secundus gradus est à nemine velle videri, quod Moysi accidisse diximus, qui tanta nube involvebatur, quae omnium aspectum arceret. Magnum ille saltum ac profectum fecerit, qui aliorum oculos, vel reipsa effugerit, vel certe efficaci voluntate effugere, nec ex recte factis laudem vel gratiam vllam hominum admittere statuerit; imò tetra huius pestis radicem ex animo penitus evulserit.

Nolle videri ab hominibus.

serit: hunc perfectum dixerim, qui in re
 veritate se ab hac tinea liberum senserit ut
 dicere possit cum Propheta: *neque ambulavi
 in magnis neque in mirabilibus super me.* Multi
 multa dicunt, & auram popularem verbo
 se amoliuntur: qui verò sine mendacio &
 fuce sceditatem huius labis agnoscant & ab
 animo prorsus excludant, paucos inveniri
 posse constituo. Et quamvis quàm plurimi
 defectus penè omnes suos exterminent; hic
 ex postremis recedit, nec ordinariè ante ani-
 mæ exitum è corpore, pelli se loco ac detur-
 bari permittit. Probant hoc sermones nos-
 tri. Quidquid enim sit de vituperio nostri ip-
 sius; non rarò tamen nobis excidit testimo-
 nium interni sensus & lingua tacere non
 potest, quod in corde latet. Hinc optimè B.
 Iacobus. *Lingua nostra modicum membrum est,
 & magna exaltat.* Declarat intus esse cor ma-
 gnum & altum atque illud magna sua atque
 alta opinari, atque extollere, etiam si parva
 ea sint. Beatus Paulus hoc vitium horrebat
 ita scribens Corinthijs. *Non audemus inferere
 aut comparare nos quibusdam, qui seipso commen-
 dant, sed ipsi in nobis nosmetipsos merentes, & com-
 parantes nosmetipsos nobis, omnis comparatio
 odiosa est. Hac sola excepta, qua metitur vi-
 na nostra res nostras. Cùm enim nihil si-
 mus: nihil possimus, nesciamus vtrum odio an
 amore digni simus, si hac scientia utamur,*

Psal. 130

2.

*Vana
 gloria
 appeten-
 tia detes-
 tanda.*

Jac. 3.5.

2. Corin.

10. 12.

Eccles. 9.

2.

nunquam errabimus, metientes nimirum actiones nostras vlna & mensura infirmitatis nostræ. Non enim qui seipsum commendat ille probatus est; sed quem Deus commendat. Omnes in articulo mortis, vtilissimè ac verissimè dicent: non intres in iudiciū cum seruo tuo, quoniam non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens: & delicta iuventutis mea & ignorantias ne memineris Domine.

6. Qui ad montis cacumen pervenire gestiunt, primū nube contegantur & lubenter lateant ne videantur ab hominibus: nec in lingua, nec in incessu, nec in vestitu apparere velint hominibus: imò nec in bonis operibus testimonium hominum quærant. Cū ieiunatis, ait Christus, nolite fieri sicut hypocrita tristes: exterminant enim facies suas, ut appareant hominibus ieiunantes. Et cū facis elemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocrite faciunt in synagogis, & in vicis, ut honorificentur ab hominibus. Te autem faciente elemosynam nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua, ut sit elemosyna tua in abscondito; & pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi & cū oratis, non eritis sicut hypocrite, qui amant in synagogis & angulis platearum stantes orare ut videantur ab hominibus.

7. Et hæc quidem exterius; sed radix interior evellenda est vanæ æstimationis, gloriæ inanis, stultæ commendationis, complac-

2. Corin.
1h. 10.
18.

Psal. 142
2.
Psal. 24.
7.

Nec in
externa
homine
videri
velle.
Matth. 6
16.

Matth. 6
2.

Nec in
interne,

tię proprię. Alioquin semper fumi ex corde
superbo, labia, oculos, faciem atra tingent
fuligine, & operum omnium radix ramiq[ue],

Abdias.

8:2

verme blando quidem, ac titillante; sed cru-
deli corrodentur, Abdia teste, qui Dei nomi-
ne superbis Idumęis hæc impropereat. *Superbia
cordis tui extulit te habitantem in scissuris petrarum,
exaltantem solium tuum. Qui dicis in corde tuo, quomodo
detrahet me in terram? Si exaltatus fueris ut aquila,
& si inter sydera posueris nidum tuum, inde detra-*

Nec in ham te: dicit Dominus.

*gradu ho-
moris.*

8. Huic gradui affinis est alius, quo quis
cum Moyse latere cupit; fugiens dignitates
& speciosa officia. Benè vixit, feliciter le-
cureque moritur, qui benè, latuit. Quid
vis apparere? quid in te adeo speciosum
ac venustum est, quod videri desideras? Non
tam intuebantur homines virtutes tuas, quàm
defectus tuos & vitia. Non erit in te capillus
qui non examinetur ac vellicetur: omnia tua
cilia & supercilia, numerabuntur, hoc enim
est tantopere appetendum? sed quid? Hoc
Protoplastes noster suorum filiorum animis
in sculptum reliquit, ut velint ex loco superiori
videri eminere sed magno suo malo. *Quæ-*

*Super
Lucam.*

*Ambitio
detestan-
tis.*

8.

*busdã prius viscera, quàm ambitione evel-
les. Optimè S. Ambrosius. Sapè quos vitia nulla
delectant, quos nulla potuit movere luxuria, nulla
avaritia subvertere, facit ambitio criminosos: habet
eum gratiam forensis domesticum scelus & ut do-
minet*

iminetur alijs, prius servit. Eò verò difficiliùs
 abigitur, quò difficiliùs agnoscitur. Depasci-
 tur ante totum internum hominem, quàm
 eius presentia ac pernicies deprehendatur.
 Claudit mentis oculos (est enim spirituale
 malum, & in mentem primùm omniù gras-
 satur). hisque obductis, populatur quidquid
 boni interius residet: tamque altas figit ra-
 dices, ut post pœnitentiam, ad mortem
 etiam vsque, (& quod admirabilius est in vi-
 ris plane perfectis) omnium postremùm se-
 se pelli evellique permittat. Hæc omnia præ-
 clare Sanctus Bernardus. Radix iniquitatis ait, Serm.
 est ambitio, subtile malum, secretum virus, pestis sexte,
 occulta, doli artifex, mater hypocrisis, livoris pa-
 rens, vitiorum origo, criminis fomes, virtutum era-
 go, tinea sanctitatis, excœcatrix cordium, ex re-
 medijs morbos creans, generans ex medicina lan-
 guorem. Hæc Bernardus & verissimè. Nec
 est quod de folis imperfectis hæc dicta repu-
 temus. Adurit inquam etiam hæc pestis per-
 fectos viros, qui non gustarunt felicitatem
 humilium, eorumque qui ad securitatem, in-
 fernè residere delegerunt potius, quàm vel
 in alto videri carpique vel ex alto cadere.
 Quod si in perfectis etiã pravitatem inveni-
 amus: quantò magis in ijs qui montè ascen-
 dunt & tantùm in secundo gradu versantur.
 9. Hanc rupem ascendentes ceciderunt Casus su-
 turpiter non pauci. Lucifer in primis, & qui perbor-
 dem

Eius pe-
nitiesSuper
psal. quod
habitas

Serm.

sextæ

Casus su-
perbor-
dem

- dem is non homo, qui pedibus reptare cogitur, sed Angelorum vel prius, vel ex primarijs qui dicebat in corde suo, *in calum conscendam super astra Dei exalabo solium meum; sed debo in monte testamenti, ascendam super altitudinem nubium similis ero altissimo. Verum ad infernum detraheris, in profundum laci.* Magnus ille lapsus est, & omnium casuum deterrimus si profundius cadere potuisset, cecidisset vitæ que. Malè quoque in hanc rupem atque imprudentius primus parens noster impedit cervicem; interim sibi, totique hominum generi cerebrum, omniaq; membra, vires internas, & externas confregit ac comminuit.
- Isai. 14.**
13. Filij Chore, Dathan, & Abiron perturbant hanc rupem ascendentes deturbati sunt, & in infernas domos defossi. Pharao qui Moysi responderat, *quis est Dominus, ut audiam vocem eius & dimittam Israel? Nescio Dominum & Israel non dimittam, cum toto exercitu in hac rupe stare non potuit. cecidit, & ait Dominus Moysi extende manum tuam super mare, & revertantur aqua ad Ægyptios super currus & equitatus eorum.* Nabuchodonosor, turpiter hanc rupem aggressus est, dicens: *nonne hac est Babilon magna, quam ego edificavi in domum regni, & in robore fortitudinis meae, & in gloria decore mei.* At turpius ex hoc precipitio corruit, & in bovis speciem mutatus est. Antiochus rex hanc rupem curru conscendere, è curru
- Gene. 2.**
17.
- Num. 16.**
32.
- Exo. 5. 2.**
- Dani. 4.**
27.
- 2. Mach.**
9. 7.

delapsus, putredine fetore, dirissimisq; mor-
bis correptus ac dilaniatus absumptus est. Et Luc. 10.
in Capharnaum vsque ad calum exaltata, vsque ad 15.
infernium demergeris: quia omnis qui se exaltat Luc. 14.
humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur. De- 11.
nique Simon Magus ex hac rupe sordide ni-
mis ac impudenter, à dæmonibus euectus
præceps ruit, & collum ubiâs, plantasq; cõ-
fregit. Quare consilium optimum est, vt qui
ascendunt, lateant, ne ab adversario in tam
periculosum præcipitium, deturbentur.

io. Tertius gradus, quem in nubis tegumẽto
notauimus est, vt qui ascendit ne se quidem
videat. Quod etsi factu difficile sit; tamen
non modò id vtile est, sed etiam apprimẽ ne-
cessarium. Sunt enim nonnulli & maxime
qui incipiunt interne conuersari; vbi vel mi-
nimum luminis recipiunt, vbi lacrymulam
vnam demittunt, se perfectionem assecutos
credunt, & de rebus sublimibus instar auitũ
garrunt; timorẽque Domini negligẽ-
tes, facile à primo seruore defiliunt: si ni-
miũ sese intuentur: apparere & clarescere
volunt, si non in aliorum, certẽ in opinione
de se ipsis concepta. Dicentes verò se esse sapi-
entes stulti sunt.

3.
Gradus.
Virtutes
proprias
ignorare.

Rom. 1.
22.
Discrimẽ

ii. Illud enim discriminis est inter veram
virtutem, & virtutis simulacrum. Quod hoc
oculos aperiat, illa claudat. Hi videntes in
lumine auctoris tenebrarum aspiciunt; illis simula-
crum.

S à pru-

à prudentia veraque sapientia oculi sublimiter
 clauduntur, vt ceruò non simulate iudicent,
 nec opinione veri fallantur. Hic modestia
 & humilitatis sensus magnus: à iactantia se-
 ma alienatio. Quò enim minus proprio se-
 iudicioque vtuntur eò maiori lumine à Deo
 illustrantur, vt cognoscant veram sanctitatem
 cælitus promanare; à se verò boni nihil esse
 quò propius ad Deum accedunt, excellenti-
 orique virtute oriantur, eò humiliores, obe-
 dientiores magisque cæci in rebus suis com-
 mendandis, deprædicandis, comprobandis
 apparent. Vident enim se nihil ex se habere
 & si aliter gloriantur quàm in Domino,
 sibi applaudant ac complacent; timent
 ne quod *habent auferatur ab eis*: multi sibi
 esse, se Dei respectu, & aliorum; qui virtute
 aut excellunt ac prælucent, vix virtutum suarum
 à limine salutasse; multum spatij super
 ad metam vsque decurrentibus multos præ-
 cedere, paucos vel nullos se subsequi, præ-
 cedens, qui si illa gratia, quam eis Dominus
 pertulit, præditi essent, fervore ac studio
 moris divini præverterent. Vultis humiliter
 di oculos cæcos videre? Sanctus Paulus
 lem cæcum se esse profitetur. Ego enim
 ait *minimus Apostolorum qui non sum dignus
 359. Apostolus; quoniam persecutus sum Ecclesiam
 Et nihil mihi conscius sum; sed non in hoc iustus
 sum, sed neque meipsum iudico, qui enim*

Mat. 13.

12.

cæci ocu-
 lati.

1 Corin.

359.

dat me Dominus est. Nolite ante tempus iudicari
 (tam vos, nempe, quam alios) quo ad vsque ve-
 niat Dominus, qui & illuminabit abscondita tene-
 brarum. Quid? Et Christus Dominus vt ho-
 mo qua ratione de se loquitur? Ego autem
 sum vermis & non homo, At bone Iesu, nonne
 Deus tuum eras, cum in cruce hunc psalmum
 recitares? Omnino: tamen comparatione
 divinae maiestatis, te verinem esse censebas,
 atque minutus paulò minus ab Angelis fla-
 gellari, rideri, conspui, & in cruce figi vo-
 luisti: ad hæc oculos intendis, hæc cogitas,
 hæc consideras: avertis mentis aciem à divi-
 nitate, à plenitudine gratiæ, à meritis. Cur
 ita? quòd perfectissimè noris, Dei maiestatem
 adeò excelsam tremendamque esse vt sola eius
 consideratio venerationem omnibus; timo-
 rem ac tremorem cunctis peccatoribus imò
 iustis & Angelicis mentibus incutiat. Atque
 hæc quidem ad vesperam pertinent, nunc
 elucescat dies & Lucifer oriatur.
 12. Vltimus gradus est, sic omnia exclude-
 re, vt nec à quoquam videri nec nos ipsi ali-
 quid, præter vnum Deum videre cupiamus
 haud minus, quàm si vnus in orbe vniuerso
 Deus, & vnus homo, soli, consisterent.
 hoc declaratione nonnulla indiget, Natura
 comparatum est, vt homines actiones suas,
 ex iudicijs hominum metiantur, non ex iu-
 dicio sensuque præseptis Numinis. Ita enim
 ratio

psalmi
7.

4.
Gradus

Solitudo
vera quæ

§ 2

6

ratiocinari solent, Quid dicent homines
 hoc vel illud egero? Novi hos, acque alio
 aliter sentire. Nec est hæc via ordinaria; nec
 singularis inveniri debeat. Si resciat tales esse
 resolutiones meas, me intuebuntur; non
 nulli me sanctum arbitrabuntur; alij
 debent; ego verò totus confundar. Hæc
 similes apprehensiones vehementer obli-
 nondum perfectis vsquequaque. Abscon-
 ergò debent penitus, vt nec huiusmodi
 pentes muscæ admittantur: imò ne auer-
 tur quidem; sed nec est, quod opinentur
 id alijs in mentem venire. Caveant verò
 desiderent in corde suo, quæ occulta esse de-
 bent, in aliorum venire notitiam. He namque
 cogitationes inanes persæpe coniunctæ
 cum desiderio vanitatis: vt nempe non
 homines, & admirentur conceptiones
 ac resolutiones generosas: sicque laudem
 meritam consequaris. *Vanitas vanitatum*
omnia vanitas, si Deo non placeas, aut eorum
tua non probentur. Hæc ergò virtus sectæ
diei, quam vocavimus diem abscon-
solitudo potest appellari. Et in hoc vis,
maxime consistit vt imprimis homo sibi
solum reddat ac restituat. Deinde Deo
presentem sibi solum soli adiungat. Deinde
omnium hominum iudicia omnia excludat
nisi, in quantum prudentia opus esse intue-
verit. Inducit postremum in animum hanc

Ecles. 1.

2.

Solitudo

vis vis,

nis magnum sui conten ptum , vtpotè qui nihil penitus sit, collatus cum tanta maiestate que animæ solitariae, tum temporis augustissima repræsentatur. De hac animæ solitudine seu absconsione loquitur Deus per Oseam Prophetam : *ducam illam in solitudinem & loquar ei ad cor : & Ieremias , sedebit solitarius , & tacebit quia levavit , super se.* Hortatur nos etiam Propheta, vt abicondamur in fossa humo, in latere Salvatoris, vbi & divinitatem inuenimus, & humanitatis delicijs potiemur. Denique sponsus in canticis sponsam inuitat ad hæc occultas dapes his verbis: *Surge amica mea, speciosa mea, & veni. Columba mea in foraminibus petra ; in cauerna maceria: ostende mihi faciem tuam ; sonet vox tua in auribus meis : vox enim tua dulcis & facies tua decora.* Hæc omnia in recessu isto ac solitudine, summa, absconsi, voluptate fructuque geruntur.

13. Atque hæc quidem ad auroram, diemque pertinent. Nec minùs quæ sequuntur remedia, vincendis difficultatibus ascensus huius rupis, opportuna. Hæc namque dies, secundæ diei orbis conditi respondet, in qua Deus dixit *fiat firmamentum in medio aquarum & dividat aquas ab aquis.* Nempe quæ erant sub firmamento, ab his quæ erant super firmamentum. Firmamentum quod stellas continet immobiles, & quod dividit aquas

Ose. 2. 14

Thren. 3. 28.

Cant. 2. 13.

Dies absconsiõnis. Genes. 1. 6.

83

inter

inter se, virtus est humilitatis. Auctore Chry-
Firma- sostomo qui vult hanc virtutem cæteris spi-
mentum ritualibus astris subterni. siquidem unus-
dividens quisque humilitate superposita turissimè cuncta
Homil. alia superponit adificans: hac verò subducta et
15. in amsi ad ipsum vsque calum conversationis subli-
Matth. mitate pervenias simul omnia subtrahuntur atque
cap. 5. in finem pessimum relabuntur: nam sive ora-
tionem sive ieiunium sive misericordiam sive pe-
dicatiam sive aliud quid bonorum absque hu-
militate congrege: statim cuncta defluunt cuncta-
taque depereunt, quæ ex flumine infami a-
moris proprii derivantur. De quibus ad
Iere. 2. Jeremias Propheta. Et nunc quid tibi vis in via
19. Egypti, ut bibas aquam turbidam? & quid tibi
via Assyriorum, ut bibas aquam fluminis? Egyptus
mundum hunc, in litteris sacris, designat.
At mundus plenus his aquis turbulentis, quæ
pacem & quietem animorum eripiunt: videtur
addit Jeremias: Arguet te malitia tua, & aver-
sio tua increpabit te. Scito & vide; quia malum
ab aquis & amarum est reliquise te Dominum Deum tuum
qua sunt & non esse timorem apud te. Aquæ verò quæ sunt
super fir- per celos; Spiritus Sancti charismata, gratiæ
manen- cælestes, deliciae spirituales sunt de quibus
tum. Christus Dominus. Omnis qui bibit ex aqua
Ioa. 4. 13 sitiet iterum: qui autem biberit ex aqua quam ego
dabo ei, non sitiet in aeternum, sed aqua quam ego
Ierem. 2. dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam aeternam
13. nam. De utraque idem Jeremias. Duo me-

fecit populus meus, mo dereliquerunt fontem aquae
viva; & foderunt sibi, cisternas dissipatas, quae con-
tinere non valent aquas. Aquae cisternarum sunt
aquae pluviales, quae impetu ruunt atque ex
partibus variis aggregantur. Tales sunt mu-
di voluptates, quae ex diversarum creaturarum
colluvie conflatae, in animarum lacunas vn-
dequaque pertusas, ad breve tempus per sen-
sus acceptas, per eosdem delabuntur: ci-
triusque delabi censentur, quam vel ipsum
sensum delectatione permoverint. Has tan-
topere distantes inter se aquas firmamentum
separat. Humilitas nempe, has sibi invicem
misceri nullo modo patitur, sed se mediam
constituit, ne superiores ab inferioribus pol-
luantur, cum ipsa omni impuritate careat.
Est enim teste Basilio, humilitas, depositio
vani sensus, qui ab elatione, vanae de se exti-
mationis proficiscitur. Et quod amplius est,
istud firmamentum ex natura sua aptum
est, aquas illas caelestes, adiscere, & in hu-
miles refundere. Audiamus Augustinum de
hoc argumento egregie differentem. Hac
aqua, inquit, confessionis peccatorum, haec aqua hu-
miliationis cordis, haec aqua vitae salutaris abijcien-
tis se, nihil de se presumens, nihil suae potentiae
superbe tribuentis, haec aqua in nullis alienigenarum
libris est non in epicureis, non in stoicis, non in man-
icheis non in Platonis, bicumque etiam inveniu-
ntur, opus a praecipua morum, & disciplina; humi-

Basil. 198.

in Psal. 31.

Iere. 2. *litas tamen ista non invenitur. Unde mirum non*
 19. *est si per Ieremiam Dominus arguit Iudeos:*
quid tibi est in via Assyriorum, ut bibas aquam flum-
inis? Voluptates namque mundi huius, in-
tar fluminum effluunt, & non revertuntur.
Brevis sensus hominem demulcet; sed pro-
lixos morbos aculeosque relinquit.

Humili-
 tas lucem
 adfert
 Prov. 11
 2.
 Matt. 11.
 25.
 Lib. 25.
 mor. cap.
 21.
 14. *Factum est ergo vespere & mane dies secu-*
ndus. Humilitas namque diem adfert, & me-
tem incredibiliter illustrat. Vbi est humilitas,
ait Sapiens, ibi est sapientia. Confiteor tibi Pater,
(aiebat Christus Dominus) Domine cali & ter-
ra; quia abscondisti haec a sapientibus & prudentibus
& revelasti ea parvulis. Lumen enim intelligentiae
(ait Divus Gregorius) humilitas aperit; & su-
perbia claudit. Chrysostomus huius rei reddidit
rationem. Sicut quanto acutiùs videmus, tanto
magis percipimus, quam longè à cali regione distamus;
sic quanto altius per spiritualem profectum ad virtu-
tis culmen conscendimus & mentis oculum perpen-
gamus magis; tanto plus docemur, quam sit inter
Deum & nos grande discrimen, tanto clariùs con-
surgimus, quam adhuc humili & abiecto loco iacemus.
Atque haec quidem de secunda rupe.

SECTIO SECVNDA

Dies Tertia.

De tertia rupe; ignorantia & cognitione sui ipsius.

IN hac Moyſis nube, alia caligo inclu- Ignoran-
ditur nimirum Ignorantia ſui ipſius. tia ſua.
Mirum eſt animalia bruta domos ac ſtabula
cognoscere, homines verò rationis capaces,
qui in ſeſe, habitant, vivunt & perpetuò ver-
ſantur, ſe proſus ignorare. Caligo hæc adino-
dum deploranda in rupibus huius vitæ degē-
tibus ac reptantibus, & in hac præſertim quæ
modò conſcendenda proponitur. Diximus
magnum eſſe virtutis indicium virtutes alie-
nas videre, proprias non cernere; modò lu-
gemus eodem mortales, virtutes proprias
perpendere ac palpare; ſeſe verò ac vitia de-
fectuſque ſuos minimè agnoſcere. Et huius
quidem ignorationis origo abyſſum illam
arbitror eſſe, de qua Sapiens: *Abyſſum & cor Eccl. 42.*
hominum inveſtigavit. Abyſſus vere eſt cor ho- 18.
minis: ſicut enim chaos illud quod com- *Origopro*
menti ſunt Poëta initio mundi extiſſe om- *ma.*
nium rerum confuſarum materiem, quod
veluti ſemina rerum cõtinebat: ita & cor noſ-
trū omnium perturbationū confuſione: radi

SS

ces

ces quoque ac fibras; vitiorum etiam semina; quæ continenter, pullulant & ad mala omnia pertrahunt, comprehendit. Quis hæc rerum farraginem disiumget, distinguet, discerniminabit?

Eius effectus.

2. Alia radix huius mali & intima origo, est vulnus illud quo facultas intelligendi, vitio primi parentis, tanquam telo, confossa fuit. Hinc enim errores infiniti, in auctore suo, primoque principio agnoscendo; Cum cultum atque honores ad teterrimos demones, ad infamia simulacra, toto pæne terrarum orbe translatos, non sine summa admiratione ac dolore videmus. Huc accedit illa mortalium cœcitas turpissima, ad quam pro dolor devenere, ut dicant *bonum malum, et malum bonum; latantur cum male fecerim, et exultant in rebus pessimis.* Ex eodem fonte promanant *ignorantia* quæ in infantibus, ac pueris ne dicam senibus reperitur, item *fatuitas*, ac discernendi difficultas in adultis. In omnibus finis *ultimi* nostræque *beatitudinis* ignoratio. Ignoramus & *media* ac *præsidia* ad illum finem consequendum. Nec mirum: nam & res nostras, quas tractamus, sint ne bonæ vel malæ sapere in dubium vocamus. Rerum naturalium principia, causas, ac naturas attingere vix possumus. Quid mirum, cum & *nostræ* cognitio profusus nos fugiat, aliena mala videamus: in nostris planè cœcutiamus. Huc facit quod

difficillimè primam è terra ac luto manantè
 originem nostram oculis obijciamus; de fi-
 ne atque exitu nostro vt cogitemus in ani-
 mum inducere non possumus; de nobilita-
 tis insignijs ac stemmatibus, lubenter au-
 dimus, eademque læti nobis proponimus;
 gloriam ac memoriam immortalem post
 hanc vitam avide concupiscimus: de pulve-
 re vnde procreati; de sordibus, quæ ex cor-
 poribus nostris excernuntur, de morbis &
 infirmitatibus: de ijs quæ à decessu obven-
 tura sunt, nempe de putredine ac fœtore cor-
 porum nostrorum; de ignibus sempiternis;
 de ratione Iudici omnia icienti reddenda, nõ
 modo quidquam seriò in mentem revocari
 non patimur, sed ne ad aures quidem admit-
 timus. Quid dicam de quæstione illa iupre-
 ma in qua summæ rerum & salutis nostræ
 cardo vertitur? Qui salutem assequi velit,
 necesse esse à peccatis longissimè recedat,
 virtutes amplectatur, & opera sibi præscripta
 exerceat. Modò verò homo vitia pro virtu-
 tibus colit virtutes ignorat, & sibi in hac
 ignorantia complacet. Opera autem nulla,
 aut quæ sibi duntaxat bona videntur susci-
 pit. Reprehendi recusat; etsi id fiat, amico
 monenti succenset: scientiæ sanctæ ac cuius-
 vis disciplinæ rudimenta aspernatur; nec
 virtutis aspectum admittit. Quid futurum
 homini tali, qui in hisec tenebris, horrèdam
 rupem

rupem conscendere debeat? Quis non miseratur; cum praesertim lucem, quae ei ad a-

reione sui fractus, praecipitia, scopulosque cognoscen-

dos necessaria est, relinuat atque avertatur.

Propositi-
ones. Hunc, perniciem suam quaerere, & ni in-
vetur, brevi futurum, ut de vita & salute con-
clametur, nemo dubitat. Quapropter con-
demnatis hisce tenebris lucem diemque la-
tiores quaeramus. Et ut securi per hac ab-
rupta procedamus ductores, ac bonos genos
aliquos via gnaros assumamus. At quid pro-
mus dicat audiamus.

Proposi-
tio. 3. Quicumque per hanc rupem gradiatur is inprimis
staturat, nihil esse cogni u difficilius cognitione
Hoc ex divinis paginis dicamus necesse est
alioqui tanta est nostra stupiditas, ut cum ea
que clarissima, vix videamus aut credamus
tum sane longè minus, quae obscura sunt co-

*Iere. 17.*prehendamus. Pravam, inquit Ieremias, est
9. hominis & inscrutabile: & quis cognosceret illud?

Difficul-
tas sui Dominus scrutans cor & probans renes. Mirabile
iuxta & miserabile, hominem abditissima
queque naturae rimari; cor verò quo vivit
spiritum quo spirat; viscera quibus vita sus-
tentatur, inscrutabilia esse, vero certius de-
finiri. Sed in hoc miserabilior, quod cum
se se minimè cognoscat, se se tamen optime
nosse reputet, & documenta de ignorantia
sui prorsus aspernetur. Habet hoc humana
firmitas, ait S. Gregorius, ut plus intueri sibi libet
quam

cognos-
cendi.

quod ei in se placet, quam quod displicet. Interroganti quid esset a micillimum Diogenes, nosse se ipsum, inquit, multa enim propter amorem sui sibi quemque sumere solent.

4. Adhuc ductor noster, eam inter iustos & iniustos differentiam esse: quod iusti non sint in investigatione veritatis circa statum animi sui. Iniusti vero vel desistant ab inquisitione veri; vel etiam, (quod deterius est) lucem videre non velint: ne turpitudine sua illos conurbet. Et licet in animis suis turpes existant, malunt tamen turpes esse, modo turpitudinem illam non intueantur; adulationibusque mendacibus acquiescere, quam veritati parere.

De his ita loquitur Sanctus Pontifex Gregorius: *Lib. 5. multa in occulto facientes mala; pro moral.*

bonis, quae parenter laudantur, ab occultis malis, cap. 32. oculos avertunt: talesque se existimant, quales foris audiuntur, non quales intus noverunt.

Addit idem ad ista verba: *Lib. 5. consumen: ut velut à tinea, & rem mor. cap. plane acu tangit: tinea, ait, damnum facit non 18.*

sentum. Ita iniqui, quia damna sua considerare Lib. 10. negligunt, integritatem quasi nescientes perdunt. mor. cap. De iustis vero: iste inquit, in hac vita iustorum 22.

labor est, ut semetipsos inveniant, & inventes flendo & corrigendo ad meliora perducant.

5. Ut autem ductoris nostri sententiam ruminemus in via; videamus quam difficile sit ad perfectam nostri notitiam descendere. *4. Pulchra gradatim*

Id enim experimur in rerum male gestarum invenim

investigatione. Nonnulli multis diebus; quibusdam & multis mensibus in sese non penetrant. Fieri tamen subinde necesse est, atque utinam non sepius: dumque ratione tandem a se exigunt; vix quidquam deprehendunt; et non dubitent se Deo in multis non satisfecisse. Adeo difficile est de seipso male opinari; nosse delicta sua, malefacta pro suis agnoscere, illa fateri, illa corrigere. Hinc reprehendi si possimus negamus: si negare nequimus totum, partem honestiorem admittimus: si nec totum liceat excusare factum; in alios qui consilio, vel exemplo moverunt, vel discipuli tantum sunt, culpam rejicimus: Si auctores ipsi probemur criminis: tum Reus, sed Jus inquit non feci. Societatem nimirum criminis in eiusdem diminutionem ac defensionem adducimus: quasi ij soli peccent, qui soli rem iniquam admittunt, & non qui cum alijs crimina perpetrant. Querimus etiam nos solos reprehendi, ignosci alijs, qui forte magis culpabiles haberi deberent. Quod si soli fecisse deprehendamus, tum ad intercessionem optimam quae videri non potest elapsum confugimus. Quod si & haec repudiatur, tum imprudens & fatua; tum nunquam alias nobis id contigisse & falso fortasse asserimus. Et post multa; difficultatem vitandi malae ponimus. Denique infirmitatem nostram & occasiones mali perpetrandi in patrociniis

tim delicti adducimus. O quot impietatis ne-
 quitieque nostræ præsidia quarimus; quæ
 brevi, demissi animi confusione ac confelli-
 one tolli curarique potuissent! Et hoc totū,
 quod nec nosse nos ipsos; nec maletacta ag-
 noscere faterique velimus. Pessimum verò
 genus eorum, qui nō modò non agnoscunt;
 sed etiam tueri, quæ perperam adiniserunt,
 contendunt. Vnde hoc quæso malum? Ocu-
 los geminos homini Christiano Deus largi-
 tus est. Intellectum & fidem. Oculis gemi-
 nis, hostes gemini, quoad possunt oblitunt,
 amor sui & interna passio. Ille excæcat mē-
 tem, hic obscurat fidem: vt enim in aqua
 turbida faciem nullus videre potest: nemo
 certe seipsum videre clausis rationis oculis,
 aut pulveribus perturbationum oppletis.
 6. Hinc novus occurrit scopulus: novus ergò
 ductor aut bonus genius qui viā non ignoret,
 querendus est, & asciscendus. At quo docu-
 mento viam in hac ardua rupe nobis mon-
 strabit? Accipe tu, quicumque hunc novum *Proposi-*
scopulum perhorrescis cognitio sui inquit per tio secur-
necessaria est, ad orationis perfectionem assequen-
dam, & gradatim ad montis cacumen attingendum.
 Cur ita? Hæc enim sui cognitio optimam *cognitio*
 meditātibus materiam suppeditat. Vult quis *sui pro-*
 meditari de ortu & origine sui? En argumē- *dest me-*
 tum optimè à Beato Bernardo pertractatum *diatribis*
 qui exponens hæc verba *Beati Iob. Homo Lib. secū-*

Nota

Simile

De de cō- natus de muliere brevi vivens tempore, post pau- & fr
 fiderati- ita ait. Considerant tibi quod sis. Occur- inter
 one. tibi inquit homo nudus, & pauper, & miser, cere
 Materiā miserabilis; homo dolens, quod homo sit, erubescere
 medita- quod nudus sit, plorans, quod natus sit; murmurare deij
 tibus sup quod sit homo natus ad laborem, non ad honorem. 8.
 peditat. Homo natus de muliere. Et ob hoc cum reatu: la er
 De nostri vivens tempore: ideoque cum metu replerur malis turar
 origine. miseris; & propterea cum fletu. Verè multus, nem
 De con- corporis & anima simul. Hæc de ortu. Cupit quo
 ditioe lius de eiusdem nati statu & conditione ita a
 humani gnoscere? hæc que Hugo de Sancto Victoris m
 generis eleganter describit, in subiectam meditatio am r
 Lib. de nis materiam assumat. Nihil aliud est caro extr
 clauastro qua tanta est societas, nisi spuma caro facta, frag- tet à
 anima. decore vestra. Sed erit quandoque cadaver miseri voca
 & putridum, & cibus vermium. Si diligenter ca- niqu
 fideres, quid per os, & naves & ceteros corpori hom
 meatus egrediatur, vilis sterquilinum nūquam quo
 disti: si singulas eius miseras enumerare velis, quon- cribr
 sit onerata peccatis, irretita vitijs, pruriens concup- Form
 centijs, occupata passionibus, polluta illusionibus, quod
 prona semper ad malum, & in omne vitium probu- cept
 vis, plenam confusione & ignominia invenies. tore
 7. Pulchra quoque consideratio est mis- natu
 De eius- mitatis humanæ, que in hoc speculo notit- seriu
 dem in- notitiæ clarissimè elucet. Utar Beati Be- Deur
 firmitate nardi verbis. Generalis est humano generi turp
 ria triplex, si diligenter advertimus; nam & fac- luit c
 tes sumus ad seducendum; & debiles ad operandum negli

& fragiles ad resistendum. Si discernere volumus inter bonum & malum, decipimur. Si tentamus facere bonum, deficiamus; si conamur resistere malo, deijcitur & superamur.

De morte

8. Hęc sane consideratio nostrique cognitio magnam hominibus sapientiam parit. Illa enim cum tota versatur in inveniendō naturę ac conditionis suę principio; tum in finem maximę extremum oculos conijcit: a quo pendet eternę vel beatitudinis vel miserię ac damnationis suę summa. At in mortis meditatione antiqui Philosophi sapientiam reposuerunt. Hęc namque consideratio extremorum, timorem Dei generat; detinet a vitijs; errantem ad iustitię semitam revocat; rectę gradientibus animos addit; denique fatuitatem abijciens, sapientem demũ hominem efficit & virtutibus illustrem. De quo argumēto meditationem egregiam describit Innocentius Papa tertius in hęc verba.

Formatus est homo de pulvere, de luto, de cinere. Lib. de quodque vilis est, de spurcissimo spermate; con-
vili. cōd.
ceptus in pruritu carnis, in fervore libidinis, in sc-
hum.
lore luxuria; quodque deterius est, in labe peccati; Cap. 1.
natus ad laborem, timorem, dolorem; quodque mi-
lib. 1.
serius est, ad mortem. Agit prava quibus offendit
Deum; offendit proximum offendit seipsum. Agit
turpia quibus polluit famam, polluit personam, pol-
luit conscientiam. Agit vana quibus negligit seria,
negligit vtilia, negligit necessaria. Fiet sibus ignis,

T
 qua

qui semper ardet & vrit inextinguibilis. Esca ver-
 mis, qui semper rodit & comedit immortalis: mas-
 sa putredinis, quæ semper foetet & sordet horribilis.
 Hæc Innocentius. Ex quo sic colligo. Si con-
 sideratio mortis sit vera sapientia; eò quòd
 sapientem hominem efficiat; longè magis
 cognitio sui erit sapientia, quæ & mortis con-
 tinuam adducit recordationem; & longè
 plura mortalium oculis obijcit, & in perpetua
 custodia sui constituit.

*De exter-
 nis inter-
 nis que
 defecti-
 bus.*

9. Nam quæ hætenus meditanda tradidimus, externa pleraq; fuerunt. At sui cognitio singula in homine pervadit ac perlustrat; non modò, quæ exterius patent: sed & quæ latent interiùs, & hæc maximè discutit, considerat, animadvertit ac corrigit. Considerat, inquit, an oculus errabundus excurrat, an lingua franos fervet; an auris noxia admittat; an nares odorum illecebris foedentur; an tactus omnem mollitiem aspernetur; an pedes frustra vagentur; an manus otiosa; an eadem iniuste rapiat, & iniuriam inferat; an dentes mordeant carnem alienam; an palatum ciborum delicijs capiatur plùs æquo. Deumque in omnes corporis partes incumbit, ut nulla officio desit, ut nulla in vitium pro-ruat. At non solum: sed eius studium, internum hominem maximè investigat ac rimatur, eiusque sensus corrigit; perstringit cogitationes, quæ sunt sine intellectu; affectus

ones animi cōponit; iudicium quietum reddit. Sed primum eius studium in hoc maxime viget, ut vitia omnia exterminet, & propensiones in malum, prorsus extirpat atque comminuat. Hoc argumentum præclare tractat Beatus Gregorius. *Electi intra finem cordis, adversum se quidquid se impugnat, Lib. 10, enumerant. Ibi ante oculos suos, omne quod desleant, cap. 22, coacervant. Ibi quidquid per iram districti iudicis discerni possit, intuentur. Ibi tot patiuntur supplicia, quot pati timent. Nec deest in hoc iudicio, mente concepto, omne ministerium, quod punire reos suos plenius debeat. Nam conscientia accusat, ratio iudicat, timor ligat, dolor excruciat. Hæc Gregorius, & verè: nam ad cognitionem sui pertinet nihil omittere eorum, quæ cuique ex officio incumbunt: & impetus eos, ac propensiones coercere, quæ ad precipitium alicuius vitij, vi sua ac pōdere deducunt atque inclināt. Io. Verum sapienti hoc satis non est: etsi enim à se mala omnia remove magna animi sit indicium, sola tamen malorum absentia ac privatio hominem beatum non facit. Consideret ergo deinde quàm multa in se desiderentur, quàm multa prætermiserit: abesse virtutum decora, quæ in se effulgere oporteret: meritorum segetem requiri, quibus munitus spem caelestium præmiorum concipiat. Hæc commentandi materia nobilissima iuxta ac utilissima est:*

T a cū

De defectu virtutum.

Compa- cum præsertim sanctorum virtutes heroicas
ratione nobis proponimus; cum ex eorum fervore
facta cū ac cursu tepiditatem tarditatemque nostram
sanctorū arguimus: cum supremi capituli exemplis no-
exemplis bis propositis, virtutumque eminentiū glo-
ai feruo- ria, ingratitude nostram ac torporem
re. condemnamus. Hanc rationem urget Bea-
 tus Augustinus. *Magis inquit cogitare debet,*

*quid vobis desit, quam quod vobis adsit. Quod habet,
 cave ne perdas; quod nondum habes, supplica ut ha-
 beat. In quantis sis minor est considerandum, non
 an quantis sis maior. Si enim cogitas, quantum pro-
 cessisti alterum; time tumorem: si vero cogis,
 quantum tibi deest, ingemiscis, curvaris: si humili-
 eris, tutior ambulabis, non precipitaberis non laberis.*

Serm. 59 Hæc Augustinus. Ex quibus omnibus con-
 stat, quam ijs opportuna sit hæc virtus, hoc
 exercitium, hic gradus, qui mentalibus ex-
 ercitationibus animum excolere & in
 proficere desiderant: meritoque consilium
 hoc ductoris est nobis instar baculi, quod
 hoc tam tardioso ac molesto itinere susten-
 temur, nitamur & à fatigatione vindicemur.
 At boni genij ductoriique nostri quancumque
 dem hæcenus consilium fidum ac salutaris
 experti simus, quid suggerat deinde ad-
 mus: & novos occurrentes scopulos ac pre-
 cipitia declinemus.

Proposi- II, **Propositio** tertia. *Cognitio sui hominis
 tio tex-* disponit, viamque parat ad Deum invenientem.
tia.

agnoscendum, diligendum atque amplectendum. Ita enim comparatum est, ut qui seipsum, naturam, originem, primasque sui causas rerumque omnium diligenter investigat, consequenter in auctoris notitiam deveniat: nemo enim à se originem trahit; & licet principium quicque sui, proximamque originem facile inveniat, non tamen acquiescit, donec primum auctorem attigerit. Sic namque solent homines argumentari; parens meus pari conditione, qua ego in hanc lucis vitam intravit; intrarunt & avus, proavus, & maiores. At non in infinitum procedendum est; ergo ad aliquod primum veniendum principium: & hoc Deum esse tandem aliquando deprehendent, ac concludent.

12. Huc pertinet quod studium cognitionis sui & investigatio eiusdem hominem exstimulet, ut inquireat sedulo in quem finem editus sit, & à quo in hunc eundem finem destinatus. Ecquis ille finis, quo vergunt omnia? Ecquæ hominis beatitudo? In quo denique verè beatitas illa consistat? Nulla verò ratio certior veritatis assequendæ de vno ac supremo numine, quam extremorum horum, principij nempe ac finis consideratio. His enim auctor rerum omnium quaeritur & invenitur. Cumque ille ipse idem sit finis, qui & principium omnium; facile conficitur cognitionem sui, hominem veri-

Cognitio
sui ad
Deum
perducit.
Consideratione
originis
& finis.

6

T 3 ratis

tatis studiosum, ad Deum disponere ac dirigere.

*Ex superbia def-
tructio-
ne.*

13. His accedit à primi parentis corruptela hominem temerè extolli solitum: & status ac conditionis suæ cognitione postposita, minimè Deo subijci ac parere. Quæ mentis elatio, genus humanum, à Creatoris sui observantia prorsus avocat & alienat. Et tamè quia *arcta est via qua ducit ad vitam*: demittendæ cervices, collum iugo Christi, (quamvis suave sit illud & benignum) submittendum. Alioquin in illas angustias, humilemque ianuam intrare non possumus; & qui erecto collo penetrare conabuntur, ij sibi cerebrum comminuent. At nihil ita deprimit arrogantiam ac superbiam, atque sui ipsius cognitione qua vilitatem, tenuitatem, & vt ita dicam, nihilitatem videmus, agnoscimus, tangimus, atq; experimur. *Perditio tua ex te Israel: tantummodo in me auxilium tuum*: si enim nobis relinquitur, videbimur nobis ipsi sufficientes: hoc iudicio procedentes, evidenter perdimur, & præcipites in exitum ruimus. Ex nobis ergò perditio nostra. Atq; adeò hoc cognito, quærendus est qui ad salutem manum porrigat, & certis auxilijs insufficientiam nostram suppleat ac fulciat. *Autem est Deus & Dominus* parentisque omnium, sine quo ne subsistere quidem vult mortalium liceat.

*Ose. 13.
9.*

24. Ea verò sui cognitio è duplici fonte oritur: alia namque à naturæ nostræ principijs, & naturalis nominatur: alia a fide & auxilijs cælestibus profluit, & supernaturalis dicitur.

Naturali cognitione explicanda excelluerunt quidam philosophi, sapientes habiti, qui quantum naturæ vires permiserunt, de miseria humana & hominum conditionibus sapientissimè censuerunt: quamvis multis erroribus, utpote fide, divinaque sapientia destituti, doctrinam suam ac monumenta aspersa reliquerint. Audiamus aliquot hac de re differentes.

Heraclitus adhuc iuuenis (quod mirum est) omnium sapientissimus habitus est,

quoniam sciebat se nihil esse. *Socrates* existimabat nihil se scire, præter hoc unum, quod

nihil sciret; reliquos verò ne hoc quidem

scire. Id præterea subinde, usurpare sermonibus solebat. eos qui febricitant appetitum &

robur amittere: qui verò Principum aulas inhabitant, mentes & bonos mores perdere; nisi frequenter animo repetant: nosce te ipsum. *Cato maior*

gravissimus illius temporis, & iudiciosus Poëta. Cum quis te laudat, iudex tuus esse memento.

Denique Princeps eloquentiæ, qui & inter non vulgares, philosophus recensendus est.

Ut inquit *Medici*, causa morbi inventa, curationem esse inventam putant: sic nos egritudinis causa re-

perta, medendi quoque facultatem reperiemus. At-

qui causa omnis mali amor nostri inordinatus

Cogniti-
onis sui
origo du-
plex.

Ex natu-
ra prin-
cipijs.

Vocatur
naturalis

Philoso-
phorum
sententiæ
de cogni-
tione sui.

Tuscul. 3

tus esse dignoscitur & ægritudinis interna
 Virus absconditum. Hoc ergò agnito curati-
 onis maximam partem consecuti sumus.
 Verùm istud in sui amore ac complacento
 contineri, diversis locis idem auctor declarat.
 Suum cuique, ait, pulchrum est. Adhuc neminem
 cognovi Poëtam, qui sibi optimus non videretur. Sa-
 res habet. Te tua, me delectant mea. Nemo
 quam neque Poëta, neque Orator fuit, qui quem-
 quam meliorem, quam se arbitraretur. Hæc ho-
 mine rationis illustrati, viri illi, quid natura
 posset (ita providentiâ divina disponente, ut
 que in illâ, præsidia forent cognoscere) testatum
 reliquerunt.

Lib. 2.
 euscul.
 quest.

Compa-
 ratur di-
 obus mo-
 dis.
 Bonitate
 ingenij.

Stultitie
 gradus.

15. Hæc verò naturalis cognitio sui compara-
 ratur, vel ingenij bonitate, vel experientia
 atque rerum usu. Bonitas naturæ atque in-
 genij subinde iuvat; nōnunquam officit. Sed
 maximè obest iudicij defectus à naturæ im-
 probitate proveniens. Stulti namque se ipsos
 ignorant, & nulli minus sese norunt; nihil
 hominus sapientes videri volunt; Duces ac
 Reges haberi ac prædicari. Et quò quis co-
 rebri vacuitati propior est, eò minus sui no-
 titiam assequitur. Quo quidem in genere,
 gradus quidam numerari possunt. Nō enim
 omnes æquè insani ac demètes. Quidam sa-
 pientes reputantur, quòd circa quædam bene
 iudicent, in alijs planè delirant. Quidam in
 infano sunt iudicio; sed perturbationibus et

que affectibus suis, ita adhaerescunt, ut sensu communi ac iudicio carere videantur. Hoc in testamentis sapientum; hoc in vxoribus deligendis manifestissimum esse, quotidiana experientia comprobatur. Sunt deniq; quidam, ab ingenio optimè instructi, qui planè desipere videntur: idque, vel quia sibi sapientes sunt; vel certè alijs videri, & suopte ingenio, voluntate atque auctoritate metiri omnia volunt; hi lubinde adeò abripiuntur æstu gloriæ humanæ, aut desiderijs priorum commodorum, ut omnes qui id vident obtupescant: qui fieri possit, ut tam distona in vnum eundemque hominem iudicia concurrere valeant. Hic bonitas naturæ non deest, deest virtus & compositio perturbatorum, atque affectuum compressio. Sic bonitas naturæ & iudicij eminentia, perversis affectionibus atque egritudinibus corrupta, in errores gravissimos & ipsa inducitur, & plurimos secum in cæcos scopulos pertrahit atque allidit.

16. Experientia verò rerum magistra nos & attentos facit, & erudit: sapienter quidem; *Experientia.* sed non sine multis concussionibus, casibus infauis, ac depressionibus. Qui diu vivunt, ceteris diutiùs ac sapiùs errant atque errandi occasiones plures inveniunt, & per diversos lapsus discunt, quid sint ipsi, quidve viribus suis possint; infirmitates variæ se produnt,

T 5

dunt,

dunt, denique se nec quidquam posse; imò nec esse quidem fateri coguntur, nisi ab eo qui verè est & esse rebus omnibus tribuit, sustententur ac fulciantur. Accedit omnem cognitionem, quam habere possumus, ab illo rerum conditore pendere, quemadmodum & usum facultatum, quibus cognoscimus, fitque ut longa experientia stupiditas nostra nobis innotescat; tum in defectu recordationis; & memorię turpi lapsu; tum in erroribus incidentibus circa rerum veram apprehensionem; tum in varietate iudiciorum, denique in expressione sententiarum nostrarum, ac reconditarum rerum in memoria sinu. In quibus omnibus tot anfractus, tot errores interveniunt magna cum nostra confusione, ut velimus nolimus, fateri cogamur, in nobis tam multa desiderari, ut cum consummasse videbimur, nondum à limite scientiam ac virtutes salutasse iudicemur.

17. Supernaturalis cognitio alium rivum agnoscit, ex illo nēpe immenso oceano manante, à quo omne datum optimum & omne donū perfectissimè speciali in singulos influxu derivatur. In viti copiosius, in alium moderatius, pro ut viti cuique spiritus munera sua diviserit. Hæc verò divina scientia, eò efficacius, clarius nos ipsos oculis nostris subijcit, quàm cognitio humana: quò sublimitus, ac subtilius, lumen illud divinum illuminat, quam huma-

Ex celesti dono.
Et supernaturalis dicitur.
Jac. I. 17

num. Accedit in hoc duplex confluere præsidium; naturæ nempe ac gratiæ, quæ maiorem vim obtinent, quàm naturæ solius, præsertim cum hæc obliuione ac caligine non careat. Idcirco orandus est Deus, vt lucem illam animis nostris immittat, cuius, etiam brevissimo tempore, præsentia ac subsidio, plus assequemur; quàm viribus omnibus totius naturæ adnitentibus, longissimo etiam tempore coniunctis & aggregatis.

18. Hanc notitiam consecuti erant Sancti Viri amici Dei. Abraham, Iacob, David, ceterique sancti eminentes sanctitate homines, exaltus illustrati, quorum voces factis indicant, quid de se, quid de supremo sentiant numine. En eorum orationes & in primis magni illius Abraham: loquar ad Dominum meum cum sim pulvis & cinis. Domine minor, ait Iacob, sum cunctis miserationibus tuis, & veritate tua, quam explevisti servo tuo: & Iob, contra solium, quod vento rapitur; ostendis potentiam tuam, & stipulam siccam persequeris? Dixit Esdras. Deus meus confundor, & erubescor levare faciem meam ad te; quoniam iniquitates nostra multiplicatae sunt super caput nostrum, & delicta nostra creverunt vsque ad caelum & Tobias ingeniosus cepit orare cum lacrymis dicens: Iustus es Domine & omnia iudicia tua iusta sunt, & omnes viae tuae misericordiae, & veritas, & iudicium. David vero Sauli.

Probatum
exemplis
sanctorum.

Gen. 18.

27.

Gen. 32.

11.

Iob. 13.

25.

Esdra. 9.

6.

Tob. 3. 20.

1. Reg. 24. 15. Saüli, quem persequeris, ait, Rex Israel? Quem persequeris canem mortuum & pulicem vnum. Hæc iane demisse de se loquendi ratio, ac modestia facile persuadet aliquid in hisce viris fuisse, quod naturæ lumen superaret; ac cognitionem quandam infusam extitisse, quæ scientiam humanam excederet. Quam si sequamur, non allidemur ad scopulos in ascensu huius nostri montis, atque adeo tam abruptæ rupis; in qua hætenus versamur, & ex qua tam difficulter evadimus. Quare cum huius diei sensim accedat terminus. Concludendum est iter, & via terminanda hac vltima propositione.

Propositi- 19. Qui consecutus est sui ipsius notitiã, magnum ad
tio. benè precandum, & cum Deo conversandum, ad
Cognitio tus esse gradum censei debet. Hæc enim cogni-
sui gra- tio hominem spoliat omni fastu ac superbia
tus emi- elatos spiritus deprimat, sentit de Domino in
mens ad bonitate, de se in iustitia. Deinde exiit se
orationis ducia propria; vt norit se miserum, omnibus
culmen indigere, ad alium recurrendum esse: quæ
attigen- subvenire a quo opitulari possit. In eum spectan-
dum. omnes esse coniiciendas, & ad eius ianuam
perpetuò stipem esse postulandam. Ita ergo

Dies ter- factum est vesperè & manè dies tertius quæ
zius crea die omnes aquæ congestæ sunt in locū vnum, vt arida
tionis re- appareret, & terra germinaret herbã virentem, & fru-
rum. lignum pomiferum faciens fructum, & habens vni-
Genes. 1. quodque sementem secundum speciem suam. Terra
itaque

istam cor nostrum esse Christus Dominus declaravit, pulchra illa parabola qua refert exisse, qui seminat, seminare semen suum, & dū seminat, aliud cecidisse secus viam; aliud supra petram; aliud inter spinas; aliud denique in terram bonam. De hac terra remotis aquis loquitur Iſaias. *Latabitur deserta & exultabit solitudo, & florebit quasi lilium: germinans germinabit, & exultabit latabunda & laudans.* Illa p̄sa est, quæ subinde *trigesimum*; alias quæ *sexagesimum*; *centesimum* denique fructum profert. At aquis, operta nihil proferet: nec enim coli, ararique potest. Quæ verò sint aquæ istæ super terram diffusæ; die præcedenti, quo distinximus aquas, quæ erant super firmamentum, ab his, quæ erant sub firmamento, diximus. Hæ etenim aquæ sunt partim voluptates transeuntes & mobiles, aut etiam stagnantes, in terram cordis corporisque nostri fusæ, ex cœnoſo lacu sædæ libidinis, in quo bufones, & ranæ, serpentes & dracones, vitiorumque monstra deliteſcunt: partim etiam variæ, pernicioſæ impiæque opiniones, erroresque, cum circa religionis puritatem, tum circa morum honestatem detestandi; perversa denique iudicia quoad res agendas & nostri ipsius notitiam. Hæc quamdiu mentem animumque occupant, spes fructus affulget nulla; excoli non potest animus, nec aratro mortificationis proſcindi. Locus verò vnus

ad

Terra
quid ſi-
gnificet
Luc. 8.
60.
Iſa. 35. 8.

Aquis

6

Mare.

ad quem aquę aggregandę dicuntur est mare. Mare mundum significat, varijs mutationibus, tempestatibus, motibusque obnoxium; plenum piscibus parvis & magnis, qui se invicem devorant. *Hic totus in maligno positus est. Hę omnes aquę putida ac scelerata confluunt, & dimittamus mortuos sepelire mortuos suos. Dicat ergo Dominus oportet congregentur aquę quę sub celo sunt in locum unum.*

Isa. 35. 6

& appareat arida: tum enim terra germinabit, quia scissa erunt in deserto aquę, & torrentes in solitudine, & quę erat arida erit in fœtum (id est irrigua) & sitiens in fontes aquarum, qui ariditati fœcunditatem importabunt; & quę efficient, ut fructum & semen generis sui unaquęque planta, ac singulę virtutes producant. Hoc profecto continget, si re-

Cultura.

mota nostri ignorantia (in qua infiniti errores, subdolę opinioniones, iudicia falsa, tanquam

Fructus.

aquę, cordis nostri terram opprimentes, desolitescunt) terram ipsam solis calori exponamus;

Semen.

nostrique cognitione inducta eundem Dei hortum, aut agrum egregie excolamus, & pœnitentię vomere, studioque evellendorum zizaniorum, viticarum, verprium seu pravorum habituum; amoreque virtutis consequendę, proscindamus. Sequetur demum optati fructus, & cum fructibus semina, quę ad posteritatis conservationem, in obsequium divinę maiestatis colliguntur, ac

ac in solum excultum ac fertile sparguntur.

SECTIO TERTIA.

Dies quartus in ascensu montis.

De quarta rupe ignorantia ac cognitione Dei.

1. **R**em arduam aggredimur & rupem conscendimus, ex qua infiniti precipites ruunt; vel imprudentes vel etiã prudentes dataque opera. Nihil enim difficilius, quam sentire & loqui de Deo pro dignitate. Et si enim summa illa maiestas & clarissime iustitię sol, ex natura sua summè illustris sit, & radijs suis cuncta peruadat: desunt tamen oculi tantę lucis capaces: & si quis plus æquo scrutari tantam maiestatem conetur, opprimetur a gloria.

Deus summe cognoscibilis.

2. Nihilominus cum ipse principium sit rerum omnium, ac finis, eoque omnes oculos intendere debeant; qui salutem assequi velint, cum cognoscant oportet. Et sanè cum ceteras res omnes, tum maximè hominem eo fine condidit, vt Deum suum cognoscant ac predicet. Inanimatae res ipsum dignoscere non possunt, nisi instinctu quodam naturæ, quo feruntur ad finem a primo principio destinatum. Ided sapiens dicebat *vniversa* *Prov. 16* *propter semetipsum operatus est Dominus. Hinc illud*

Cognoscitur ab inanimatis.

Psal. 148. Illi creaturæ insensibiles audire videntur
8. quia, ignis, grando, nix, glacies, spiritus procellarum,

Psal. 146. qua faciunt verbū eius. Qui dat iumentis escam op-
9. forum & pullis corvorum invocantibus eum. Et,

Psal. 146. cūli omniū in te sperant Domine, & tu das illis es-
9. cam in tempore opportuno. aperis tu manum tuam

A brutis. & implet omne animal benedictione. eodem mo-
do cognovit bos possessorem suum & asinus profes-

Isa. 1. 3. Domini sui. Cognovunt ergo creaturæ muca
Creatorem suum, sed impetu quodam natu-

re ingenito, quem ipse rerum omnium auc-
tor illis indidit ut ab omnibus, qui rationis
sunt compotes, ipse parens & architectus
omnium possit agnosci.

3. Prædicant tamen creaturæ omnes sinum
Creatorem & illi iubēti promptè obediunt.

Creau- ve omnes Cali enarrant gloriam Dei & opera manuum eius
laudant annuntiant firmamentum: dies diei eructat verbum,

Creato- nox nocti indicat scientiam: non sunt loquela neque
rem. sermones, quorum non audiantur voces eorum. Ha-

bent enim & astra, maximè verò lumina
la duo illustria sol ac luna voces suas: habent
& dies & nox. Habent & oves & boues au-

culæ & anseres loquelā suam. Nimirum. In-
terroga iumenta, ait Iob, & docebunt te & volu-

tilia cali & indicabunt tibi. Loquere terra, & res-
pondebit tibi; & narrabunt pisces maris. Quis igi-

morat quod omnia hæc manus Domini fecerit. hæc
sapientissimè Iob, cuius oculi perspicaciores, so-

lem hunc lucentem in creaturis eiusque re-

radios & dignoscere, & sustinere poterat. In
 visibilia enim Dei, a creatura mundi per ea que facta
 sunt, intellecta conspiciuntur. Ergo non tantum
 hæc invisibilia, nempe ea, quæ de Deo
 eiusq; gloria, divinæ paginæ referunt; in auc-
 toris sui ferri, sed et nos maxime etsi nobis
 caligant oculi, in illius maiestatis cognitionem
 venire possumus. Quod si non veniamus, non
 est defectus deprædicantium divinas laudes
 creaturarum: sed quia non advertimus & a-
 lijs intenti, ea que salutis nostræ sunt, quæ-
 que Dei gloriam spectant, negligimus.

4. Obediunt verò cuncta maiestati illi, &
 verbo eius obsequuntur. *Quis est hic* (aiebant *Matt. 8.*
 illi, de quibus Beatus Matthæus) *quia & vèti 28.*
& mare obediunt ei. Et quidem obediunt or-
 dinario naturæ suæ cursu & propensione *Iosue 10.*
 postpositis. Ad vocem enim Iosue sol stetit, *12.*
 nec ultra progressus obediit conditori si o,
 voluntati servi sui obsequenti. Precibus quo-
 que Ezechie, non modò sol, qui rapidissi-
 mum cursum circumagit, loco stetit; sed
 etiam retrocessit ad decem gradus in horo-
 logio Achas, hoc est ad decies centena &
 nonaginta, quinque millia Italica, cum sex-
 centis sexaginta novem ac nonnullis minu-
 tis. Ignis in fornace babylonica *tres Hebraeos Daniel. 3.*
Sydrach, Misach & Abdenago omnino non tetigit, ne-
que contristavit neque quidquam molestiæ intulit. *50.*
 Deo actionem suam removente, sine qua
 nihil

V

nihil

nihil moveri potest, & cui omnia obediunt
obediunt, inquam omnia, si solam hominis
liberam quidem, sed perversam voluntatem
tantæ potentæ repugnantem excipias.

*Equum
est vi ab
homine
cognosca-
tur.*

5. Quod si cuncta tuo modo Deum suspi-
cunt ac venerantur; & ea quidem, quæ in
subsidium tantum hominis condita sunt: no-
ne potiori iure, ut ipse homo Deum suum
querat, cognoscat, amet ac veneretur, ratio
naturaque ipsa postulat? Sanè nos teneri De-
um querere, investigare ac cognoscere, lex
naturalis ipsa demonstrat; quæ vult parentes
à filiis agnosci, iisdem deferri, eos diligi, ac
honorari. Dicitur eadem, ab eo petenda al-
imenta ac subsidia, cum corporis, tum animæ,
à quo originem traximus. Verùm quis sub-
sidium petet ab eo, quem minimè cognoscit?
Querendus ergò est & adorandus, ut primum
principium; amandus ut pater; timendus
ut iudex.

*Hoc Deus
cupit.*

6. Hoc ipsum rerum Conditor à nobis exigit
& cognosci desiderat. Idcirco enim nos con-
didit, ut eum cognoscamus, amemus, & eius
beatitudinis efficiamur participes, idque peti-
tè per Prophetas suos, testatum reliquit.
Vacate & videte, ait, quoniam ego sum Deus, & exal-
tabor in gentibus, & exaltabor in terra: & non glo-

*Psal. 45. rietur sapiens in sapientia sua: & non gloriatur
II. fortis in fortitudine sua: & non gloriatur dives in
Iere. 9. divitijs suis: sed in hoc gloriatur, qui gloriatur, sibi*

23.

re & nosse me: quia ego sum Dominus qui facio mi-
sericordiam & iudicium & iustitiam in terra. A-
gad Oseam verò, misericordiam, ait, volui & Ose. 6. 6.
non sacrificium; & scientiam Dei plusquam holo-
causta. Nosse te, ait Salomon, consummata ius- Sap. 15.
titia est, & scire iustitiam & virtutem tuam, radix 3.
est immortalitatis. Quod cum homines attin-
gere non possent, & vix quidquam de divi-
nis rebus assequi, immensa illa Maiestas fi-
lium suum ad nos mittere dignata est, naturâ
nostrâ vestitum, quò facilius & exemplo &
doctrinâ, incomprehensibilia illa mysteria
caperemus. Deum, ait nemo vidit unquam: vni- Ioan. 1.
genitus filius qui est in sinu Patris ipse enarravit no- 18.
ta. Et ei quidem credimus, tum quia Deus
est; tum quia à Patre procedit & novit om-
nia; tum denique quia Patrem vidit, & ex
certa scientia atq; experientia de divinitate
loquitur. Hinc ipse Christus dicebat. Nemo Ioan. 6.
venit ad me, nisi Pater meus qui misit me traxerit 44.
me: Non quia patrem vidit quisquam, nisi is, qui
à Deo est. Hic vidit Patrem. Denique scimus quo- Ioan. 5.
nam Filius Dei venit, & dedit nobis sensum: ut co- 20.
gnoscamus, & simus in vero Filio eius. Hic est ve-
rus Deus & vita aeterna.
 7. Constat ergò de voluntate divina, quòd
velit, (vt etiam equum est,) agnosci: sed
Præcipit, etiam.
hec satis: verùm id ipsum mandat ac præ-
cepit severissimè, & quidem cum intermi-
ttatione aeternæ damnationis. Ite, ait Apосто-
lis

Mar. 16. 13. *lis, in mundum vniversum, p radicate euangelium
 omni creatura: qui crediderit & baptizatus fue-
 rit saluus erit. Qui verò non crediderit conde-
 nabitur.* Ex quo constat diuinę voluntatis ef-
 fe, vt ipse ac eius mysteria nobis innotescerent
 ideò enim Apostolos, ad nos, cum amplissima
 potestate destinat, eisq̃ue mandat, vt omnia
 doceant & salutis præsidia exponant ac conse-

7. 104. 4. 7 *rāt. Omnis qui diligit, ait D. Ioannes, ex Deo na-
 tus est & cognoscit Deum: qui autem non diligit,
 non novit Deum; quia Deus charitas est.* Argu-
 mentū S. Apostoli tale est. Nemo, qui Deum
 non diligit, qui ex Deo natus non est, labo-
 re assequi potest: at qui non cognoscit Deum
 minimè potest diligere (quis enim amare
 rit quem non noverit) nec ex Deo nasci po-
 test: ex cognitione enim hæc vita nascitur.

104. 1. 12. *ita idem Beatus Ioannes testatur Quis
 autem receperunt eum, dedit eis potestatem
 Dei fieri, his qui credunt in nomine eius, ergo
 Deum non novit, nunquam salutem aliquam
 poterit.*

8. *Et hæc vsque adeò vera sunt; vt etiam
 nulla cuiusquam culpa, ignorantia illa acci-
 deret; vti in pueris videre est: nemo tamē
 aut sine baptismo, aut sine fide in adultis
 salutis portum possit attingere. Baptismus
 enim hominem sanctificat, & virtutes ad
 salutem necessarias infundit.*

Nemo salutem 9. Addo tantopere cognitionem Dei

cessa
 cari p
 tissim
 diato
 Iesū
 delib
 Chri
 culpa
 quod
 medi
 posit
 haben
 cari p
 ma ve
 ris; à
 rum n
 ritis a
 tili m
 nation
 tionis
 que n
 Sequi
 suo, n
 adipte
 quod a
 ignora
 10.
 & cha
 valet.
 gentj e

cessariam esse, vt adultus nullo modo iustificari possit sine cognitione vnius Dei, ac Sanctissimæ Trinitatis, & fide expressa vnius mediatoris Dei & hominum, hominis Christi Iesû. Quod non tantum de Ethnicis & infidelibus videtur asserendum; sed etiam de Christianis, qui ista mysteria, etiam sine sua culpa, non callent, vbi enim peccatum aliquod lethale admiserint, si hac cognitione mediatoris careant, opportuna media ac dispositiones ad iustitiam recuperandam, non habent. Ratio huius est. Quia nemo iustificari potest sine dispositione ad gratiam; prima verò preparatio est, nosse quem offendis; à quo gratiam ac remissionem peccatorum reposcas ac recipias; & cuius eam meritis assequaris: at qui ignorat Deum ac Sanctissimam Trinitatem, mysterium itē incarnationis ac mediatoris gratiæ, ac reconciliationis auctoris, hac dispositione vti nō potest, quæ nobis vt necessariū mediū proponitur.

Sequitur ergo hominē mansurum in peccato suo, nec reversurum ad eum, à quo iustitiam adipisci poterat. Atque aded verum esse quod ab Apostolo dictum est: *Si quis autem ignorat; ignorabitur.*

Huc facit; quod sine habitu fidei, spei & charitatis beatitudinem attingere nemo valet. Nemini enim his divinis habitibus carenti debita est merces ac lumen celestis

assequi potest sine Dei cognitione.

Neminē salvari sine cognitione mysterii Sanctissimæ Trinitatis & incarnationis.

1. Cor. 14. 32.

Gloriæ. At habitus isti divini sine sacramētis, aut certè sine prævijs exercitijs harum virtutum, non infunduntur; exercitia quoque harum virtutum elici non possunt sine cognitione Dei, & filij eius Iesu Christi Domini nostri. Sequitur ergò neminem adultum salvari posse (etiamsi absq; sua culpa huiusmodi mysteria ignoret) si cognitione illa careat, qua Deum necessarium medium ad iustitiam recuperandam assequendamque salutem, & esse, & prædicari voluit. Hinc dicitur Christus Dominus. *Hæc est enim vita*

Ioan. 17.

3.

æterna vt cognoscant te solum Deum, & quem misisti Iesum Christum. Quid si qui non cognoscant? Quamdiu non cognoscunt carent vita, nec æternam adipiscuntur, nisi eum cognoscant, qui petenti dat vitam æternam. Qui enim non crediderit condemnabitur, sed credere non potest, qui non cognoscit hanc doctrinam; quam Apostoli, evangelij & epistolis totis confirmare, & penè aliud nihil, consti-

Ioan. 20.

30.

sunt. Hinc Beatus Ioanes concludens evangelium ita ait. Multa quidem & alia signa fecit Iesus in conspectu discipulorum, qua non sunt scripta in libro hoc: hæc autem scripta sunt, vt credatis, quia Iesus est Christus filius Dei, & vt credentes vitam habeatis in nomine eius.

II. Magnus sanè hominum defectus est hac parte. Pereunt infiniti, & quidem maior pars mortalium, cum propter ignorantiam

tiam eamque penè solam rerum fidei. Nos in rupe permolesta versamur; gradatim procedamus & consideremus, quam difficile sit ex hoc præcipitio homines eximere. Quidam enim sine culpa quidem sua, auctorem nature ac gratiæ ignorant planè, & hi dignissimi sunt commiseratione. Hos ut salvaret Dominus Iesus è sinu Patris, & gloria maiestatis ad nos descendit, ut tamquam Pastor optimus in caulam suam humeris proprijs, errantes oves reportaret. *Alias, inquit, oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili & eas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet unus ovile, & unus pastor.* Gentiles intelligit, quos prædicatione sanctorum Apostolorum aggregavit, & quotidie aggregat; cum in varijs mundi partibus, tum in Indijs orientalibus, & occidentalibus. Hæ animæ perirent sine lumine prædicationis: non quòd iniustus sit Dominus, qui damnet innocentes: sed, tum quia per reatum parentis iustitia exuti sumus, (qua absente salvari non possumus, hæc est enim lex universalis. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto non potest introire in regnum celorum.*) tum quia fragiles sumus & vix sine peccati noxa diutius stare, nedum perseverare possumus. Hinc fit, ut non pauci proprio reatu æterna pœna mulctentur; cæteri qui culpa propria carent, visione beatifica privabun-

Gradus ignorantia & cognitionis Dei.

Ioan. 10.

Ignorantes cur damnetur.

Ioan. 3. 3.

tur sine alia pœna sensibili. Accedit non
 nullos excusari non posse à culpa, ratione lu-
 minis naturalis, quæ in Dei vnus cognitio-
 nem, vt diximus, deducit. Vnde Rex David
Psal. 4. c. *Multi, inquit, dicunt, quis ostendit nobis bona tua*
addit: signatum est super nos lumen vultus tui Do-
mine. Vnde si quod in se est, homines face-
 rent; Deus non deesset officio parentis, &
 salutis præsidia non negaret.

*Ignorantes
 spontanei
 gradus
 secundus.*

12, Alij sponte claudunt oculos ne iustitiam
 solem obortum videant; & quamvis illum
 agnoscere faterique nolint; coguntur tamen
 veritatis efficaciam in animo aliter quàm dicunt
 sentire; maximè ob vehementiam luminis
 naturalis, ac divini in oculos etiam cæcos ir-
 ruentis. Tales arbitror esse omnes Atheos
 nostri temporis & Machiavellistas, qui sepo-
 nunt libertatis, & commodorum carnis
 causam, Dei notitiã; donec in infernas domos
 veniant. Tunc velint nolint, fateri Dei mi-
 seriam, vi verberum, & ignis intolerabilem
 scutica cogentur. Verba hæc sunt Divi Pauli
Rom. 1. *Revelatur ira Dei de celo, super omnem impietatem,*
18. *& iniustitiam hominum eorum qui veritatem Dei,*
in iniustitia detinent; quia quod notum est Dei,
manifestum est in illis; Deus enim illis manifesta-
vit. Quis enim credet sapientes Philosophos,
falsitate simulacrorum cognitã; visis tot de-
vinj Numinis argumentis ac indicijs, vnum
verum omnium auctorem penitus ignorare?

Quis credet Atheos nostros ignorare dissimulationem suam, nec sentire in veritate de vno orbis vniversi Rectore? At clarè non cognoscunt; ita est. Sed vnde hæc obscuritas? eis profectò hæc accidit, tum propter aversionem spontaneam improbæ mentis à Deo: tum propter amorem rerum creaturarum & voluptatum illecebras, spesque magnas dignitatum opumque obtinendarum. Non obscure tamen eos perspicere, affulgente cælesti eorum mentibus lumine, eorumque conscientias exulceratas stimulante, dubitandi nulla subest occasio. Sic eos Beatus Paulus ignorantia statuit laborare, vt tamè sint inexcusabiles, imò & maximè culpabiles; quia Rom. 1. cum cognovissent Deum (ait,) non sicut Deum 21. glorificaverunt, aut gratias egerunt; sed evanuerunt in cogitationibus suis: & obscuratum est insipiens cor eorum: dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt. Et mutaverunt gloriã incorruptibilis Dei, in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum & serpentum. Ex quibus colligere est, hos sapientes, non tam ex ignorantia cœcutire, quàm studio & malitia perversis animi affectionibus actos. Vnde addit Apostolus. Propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum, in immunditiam. Abrepti enim immundæ cupiditatis desiderijs, voluptatem honori divino prætulerunt, & affectata ignorantia Deum videre noluerunt;

V s . ne

Iob. 21.
17.

ne quòd, amore perverso, complectebantur deserere cogentur. De his loquitur Iob. Qui dicebant Deo: *recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus.* Quasi dicat. Si tu desiderij nostris votisque subscribere velles, non detrectarem scientiam & cognitionem tuam sed quia legem ac doctrinam optatis nostris contrariam profers, *scientiam viarum tuarum nolumus.* Hactenus de Atheis & ignorantibus spontaneis.

Gradus 13. Alius gradus inter Christi alumnos tertius. peritur. Quidam enim valde ignari, parùm Christianorum studium solo naturæ instinctu, & sine discursu sermonum usurpant: eum esse misericordem, iustum, malorum vindicem. Interea si quid imprudentes faciant, si quid temerè, si quid libidine agere decernant, ita statuunt se quod Deo placuerit, facturos; & cum fecerint, statuunt Deum ita voluisse; sicque imprudenter ad graves scelerum scopulos allidunt, & planè contraria dictis perficiunt. De his ita Dominus. *Non omnis qui dicit mihi Domine, Domine intrabit in regnum caelorum, sed qui facit voluntatem patris mei, ille intrabit in regnum caelorum. Et: populus hic labijs me honorat; cor autem eorum longè est à me. Huc spectant haeretici qui falsa pro veris credunt, de Deo speciosa*

Matt. 7.
21.

Non omnis qui dicit mihi Domine, Domine intrabit in regnum caelorum, sed qui facit voluntatem patris mei, ille intrabit in regnum caelorum. Et: populus hic labijs me honorat; cor autem eorum longè est à me. Huc spectant haeretici qui falsa pro veris credunt, de Deo speciosa

ciosa proloquuntur; turpissimè tamè in quibusdam hallucinantur, quod & in antiquis Hereticorum & nostri temporis hæreticis perspicuum evadit. Hos omnes redarguit Salomon, *Vani sunt omnes homines in quibus non est scientia Dei.* Sap. 13. 10. *Isaias quoque: cognovit bos possessorem suum & asinus præsepe Domini sui. Israel autem me non cognovit & populus meus non intellexit.* Isa. 1. 3. Plalmographus verò. *Convertatur peccatores in infernū; omnes gentes quæ obliviscuntur Deum.* Psal. 9. 18. *Et Christus Dominus: multi dicent in illa die. Domine Domine, & tunc confitebor illis; quia nunquam novi vos; discedite à me omnes qui operamini iniquitatem.* Matt. 7.

14. Quartus ignorantia gradus subinde ex defectu instructionis oritur, sine malitia tamen; & qui hac laborant sanè venia digni videntur: subinde etiam ex malicia proveniunt. Nam etsi fideles sint; fide tamen rard videntur, & fidei scientiam in praxi rejiciunt: humanas & politicas rationes sequentes. ab inspirationibus divinis mentem avocant, conciones & bene monentes fugiunt, eosque ridet ac sub sannant. De his dici potest. cum Beato Paulo: *Animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei. stultitia enim est illi; non potest intelligere, quia spiritualiter examinatur.* I. Cor. 2. 14. Multi tales reperiuntur præsertim addicti ventri & libidini: sunt enim planè animales, spiritum non habentes, & uti animale & spiri-

Spirituale dividuntur inter se: ita & Spirituales
& animales: hi interrogentur de spiritualibus,
non respondent; quia non magis ea capiunt, quam
si spiritum non haberent. Intellectum ha-
bent, spiritum Dei, qui spiritualia excipiat
ac discernat, ostendant se minimè habere

Iere. 4.
22.

omnia divina ac humana in risum & iocos; in
nugas & scurrilitatem convertunt. Eos Iere-
mias redarguit acriter. *Quia stultus populus me-
us me non cognovit: Filij non sapientes sunt & vecor-
des.*

Ephes. 1.
10.

Beatus Paulus huiusmodi spiritum mundi
exhorrescens pro Ephesiis orabat. *Non cesso,
inquit, gratias agens pro vobis, memoriam vestri
faciens in orationibus meis: ut Deus Domini nostri
Iesu Christi, Pater gloria, det vobis spiritum sapi-
entia, & revelationis in agnitionem eius.* Sine hoc
utique spiritu, spiritualia non penetrant, &
verbum Dei non capit in animis nostris. Et

Gradus hæc quidem quæ hæctenus diximus, ad vespe-
ram huius diei pertinent, nunc ad luciferam
Cognitio accedamus.

fidei seu 15, Alij ergo (qui gradus est quintus) fide
scientia utuntur, & actiones suas ex fidei principijs
viarum dirigunt, vocaturque illa cognitio scientia vi-
Domini. arum Domini à Iobo. De hac loquitur etiam

Iob. 21. Sanctus Ioannes. *In hoc cognoscimus, quoniam
14. cognouimus eum, si mandata eius obseruamus.* Et

1. Ioa. 2. Oseas Propheta. *Viuificabit nos post duos dies, &
3. in die tertia suscitabit nos, & viuemus in conspe-
Ose. 6. 3. tu eius, scimus sequensurque ut cognoscamus De-*

minum. Tribus enim diebus seu sacramenti
 penitentiae partibus, contritione, confessio-
 ne, & absolutione suscitatur peccator; satis-
 faciendo verò pro peccatis praeteritis, vi-
 vere incipit, & Dominum sequitur crucem
 baiulantem, sensimque crescit in scientia via-
 rum Domini. Item *miserencordiam volui & non*
sacrificiũ, & scientiam Dei plusquã holocausta. Per *Ose. 6. 6.*
 scientiam Dei intelligit obedientiam, quae
 comprehendit cognitionem diuinæ volun-
 tatis, & executionem eiusdem. Regius Pro- *Psal. 53.*
 pheta sic loquitur. *Deus de caelo prospexit super-*
3.
filios hominum, vt videat si est intelligens, aut requi-
rens Deum. Illi namque verè intelligentes sunt,
 qui Deum requirunt, eiusque nãcãta obser-
 vant. Ista est scientia viarum Domini: nam
 mandata Domini, actiones, exempla, vesti-
 gia, virtutes quas nobis proponit imitandas,
 viæ Domini sunt, & *via eius via pulchra, & om-*
nes semitæ illius pacificæ. Qui has vias cognos- *Prover. 3.*
 cunt, observant ac sequuntur; scientiam via- *17.*
 rum Domini (quibus ad cælum ascenditur;
 quibus in hac vita aditus ad consortium cum
 Deo ineundum paratur) affectu sunt. Gra- *Ioan. 12.*
 diamur nunc ulterius; *ambulemus dum lucem*
35.
habemus vt non tenebræ nos comprehendant. *Gradus*
 16. Sextus ergò gradus vocatur sapida sci- *sextus.*
 entia, vno verbo Sapientia. De hac loquitur *Sapientia*
 sanctus Ioannes. *Scimus quoniam filius Dei ve-*
nit, & dedit vobis sensum vt cognoscamus, & simus
16.

III

I. Ioa. 5. in vero filio eius. Et Salomon: Creavit illis scientiam spiritus, sensu implevit cor illorū. Et Christus
 20. Eccle. 17 Dominus. Confiteor tibi Pater Domine cali & terra, quia abscondisti hæc à sapientibus, & prudentibus
 6. Matt. 11 & revelasti ea parvulis. Dicebat B. Augustinus,
 25. fac precor me Domine gustare per amorem, quod
 In medi. gusto per agnitionem: sentiam per affectum, quod
 sentio per intellectum.

Vt differt 17. Sapientia namque à priori gradu sic differt, quod prior cognitio fidei lumen non excedit: sapientia aliquid amplius continet, vel gratiæ actualis Dei amicum visitantis, vel certe amplioris cognitionis, ex amore ardentiore excitatæ. Deinde cognitio fidei, obscurior est; sapientia illustrior. Illa non semper supponit charitatē: hæc omnino charitatem continet; Illa incipientibus propria est: illa proficientibus, & perfectis. Illa sine sensu & affectu graditur; hæc comites habet saporem & sensum omnium virtutum & deliciarum spiritualium. Illa ante charitatem nascitur: hæc charitatem sequitur; & eandem charitatem, à qua nata est, perpetuò generat, nutrit, & auget. Hanc amemus à iuuentute

Sap. 8.2. te nostra; hanc cum Salomone queramus. Illa est bis sponsam assumere. quia amplissimos thesauros secum adfert, & ditat diligentes secula. S. Hieronymus, in illa verba, si quaeris eam quasi pecuniam. Qui, (ait,) thesauros effodit, terram Prev. 2. reijcit; foueam in altum facit; sedulus insistit donec inueniat

inveniat quod quærit: sic qui thesauros sapientie invenire desiderat, omne pondus terrenum à se rejiciat, in se fossam humilitatis faciat, nec quiescat, donec inveniat. miseratione dignum esset; si cum in remota aliqua regione, infinita vis esset pretiosorum lapillorum, atque gemmarum; indigenæ ad eò rudes ipsi pro vilibus faxis in structuram domorum uterentur. Et ipsi quoque merito compassionem digni sunt, qui cum sapientiam habeant ad manum ipsa enim clamurat in plateis, si quis diligit sapientiam ad me declinet, & illam inveniat, & cum invenit beatus erit, si tenuerit eam, illam tamè minoris faciant, quam lapillos & terram rubeam: & cum toti sunt in quærenda pecunia, nihil operæ ponant in quærendis & inveniendis illis opibus, quæ argento, auro, regnis & sedibus, estimatione ac dignitate longè præstant.

18. Septimus gradus vocatur scientia Sanctorum de qua ita sapiens. *Iustum deduxit Dominus per vias rectas & ostendit illi regnum Dei Sap. 10. & dedit illi scientiam Sanctorum.* De Jacob proficiscente in Mesopotamiam ad Laban hæc dicuntur. *Nobis verò scripta sunt: quæcumque verò scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam & consolationem scripturarum Asperam habeamus.* In rupibus versamur, in quibus multi anfractus, Mæandri, præcipitia, loca abrupta; quærimus ergò ducem qui nos ducat per vias rectas, ut possimus ad montem per-

Simile

Prov. 21. 6. & cap. 8. 1.

Gradus septimus Scientia Sanctorum

pervenire, ubi videamus regnum Dei, et
addiscamus scientiam sanctorum: & dicere
possimus cum Apostolo, nobis revelavit per

1. Cor. 2. Spiritum Sanctum: Spiritus enim scrutatur etiam
10. profunda cordis. Verumtamen existimo omnia de

Philip. 3. mentum propter eminentem scientiam Iesu Christi
8. Domini mei. De eadem idem Apostolus scribit
Colossensibus. Ideo nos ex qua die audimus,
non cessamus pro vobis orantes, ut impleamini
agnitione voluntatis eius, in omni sapientia & intel-
lectu spirituali, ut ambuletis digne Deo per omnia
placentes.

Collo. 1. 19. Hęc scientia, etsi à sapientia distinguitur
9. non videatur; quia & sapida scientia est, et
Ut à sapi- ex fonte spiritus procedit: nihilominus &
entia di- in dono sapientiæ, & scientiæ gradus quidam
stingui- sunt: alij plus habent alij minus: multi tamen
ant. que nunc vivunt insigni prudentia ac sapien-
tia præditi: at nihil ad Sanctos Patres: qui
Deo familiares, scientia cælitus insula esse
celluerunt; quales omnes fundatores Or-
dinum, qui Spiritu Sancto suggerente, leges
ac constitutiones sacrosanctas alumnis suis
reliquerunt. Quales & sancti Doctores
Basilii, Chrysostomus, Gregorius vterque,
Nazianzenus & Nilssenus. Idem inter Latinos
Gregorius magnus, D. Augustinus, Ambro-
sius, Hieronymus & similes. Quorū moni-
menta spirant pietatem. Et de Bernardo
constat, ipsum plus è monte orationis, quam
Patris

Parnassi, hausisse scientiæ.

20. Vocatur autem scientia sanctorum; quia *Cur sci-*
entia sac
 solis Dei amicis, eisque interno affectu con-
 iunctissimis confertur, ita loquitur Christus *torum*
 Dominus Apostolis suis. *Vos autem dixi ami-*
appellata
cos: quia omnia quaecumque audivi à patre meo, Ioan. 15.
nota feci vobis. Apostoli namque egregie sanc-
 ti erant, præsertim post emissum spiritum, *15.*
 quæ sanctitas dispositio erat ad divinam hæc
 scientiam augendam. Vnde illis Christus
 promittit. *Paracletus Spiritus sanctus quem mit-*
teret pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & Ioan. 15.
suggeret vobis omnia, quaecumque dixerò vobis. 15.

Quare qui hanc scientiam appetit, odisse
 debet cane peius & angue, quidquid Deo
 displicet. Egregiam deinde sanctitatem cõ-
 parare. Dehinc singulari erga Deum amore
 ferri; cum eximia resignatione, qua in om-
 nibus divinæ voluntati acquiescat: nudusq;
 in omnibus rebus, coram Deo appareat nec
 reperiatur quid proprium, sive voluntatis,
 sive iudicij, quod Deo sapientissimo repu-
 gnet.

21. Ethic quidem non consideratur, an *In quibus*
 isti amatores divini numinis, nobili profa- *illa con-*
 pia oriundi: an præclare litteris exornati; *sistat.*
 sed si egregia sanctitate præfulgeant, sive sim-
 plices, sive idiotæ sint, hanc scientiam asse-
 quentur: quæ quidem in hisce fructibus po-
 tissimum elucefcit. Atque imprimis illi mo-
 dum

X

I. Frac-
tus.

dum ac rationem quamdam internè per-
spectam habent, eamque familiarem, cum
innata ad virtutem propensione, qua & ode-
rint vitia omnia & occasiones peccandi dili-
gentissimè fugiant, eadem propulsent: vel
etiam, tentationes, providentia quadam elu-
dant atque extinguant. Mirabilis Deus in
sanctis suis; in pueris, in puellulis, quæ se
mundum ac vitia expugnarunt, vt prudens-
tissimi quidem mirentur, rationes & modis
quibus noverint evadere horrenda quadam
præcipitia, propositis occasionibus, quæ re-
sapiantissimi quidem aut evitare aut super-
re valerent. Exemplo sunt Sanctæ; Luca,
Agnes, Catharina. Et ferè nostro a vo
Catharina Senensis, Maria de Ognies, Lu-
gardis & similes, quæ longè cautius ma-
que solertia ac prudentia peccatis etiam le-
vissimis: quàm multi prædocti gravissima
sceleribus restitisse dignoscuntur.

22. Alter effectus huius scientiæ est, ex-
Fructus, lens quidam ac sensibilis amor, constans, fo-
amor sin- tis, ardens erga divinam Majestatem, quan-
gularis. tanti faciunt, vt malint, quidquid rerum
perdere: quidquid poenarum est incurere,
quàm ab eius amicitia desciscere; aut eam
in minimo lædere. De quo sponsus in can-
ticis. *Fortis vt mors dilectio, dura sicut inferna*

Can. 8. 6. emulatio: lampades eius, lampades ignis atque
flammarum. Aqua multa non potuerunt extinguere

charitatem, nec flumina obruent illam. Hic effectus duo continet, amorem cum affectu singulari, nec sine sensu propensio in tantum amatorem, qui & pater & sponsus ei, & omnia in omnibus est: alterum est conformitas voluntatum, ut quidquid ille velit: & quo modo; & quando planè idem, homo completi atque exequi paratus sit.

23. Tertius effectus huius scientiæ, est discretio spirituum. Norunt etiam tales idiotæ: unde ventus, & impulsus interni veniant, an à concupiscentia; an à natura; an à malo, bonove spiritu. Et quemadmodum agni inter mille oves, matrem; & oves inter greges pastorem discernunt & agnoscunt. Et qui vina probant ac peregulant ac delibant ex arte, norunt ex quo fundo nascantur: sic & iste animæ, mammillâ Salvatoris ex gustu discernunt, & unde, & quo res vergat illic cognoscunt. Huic enim discretioni, adiunctus est eximius quidam timor Dei, quo perpetuo etiam in minimis stimulantur, ut in excubijs agant, & quasi ex specula prospiciant adventum hostis. Nec facile quidquam admittant, quod non ante benè discussierint. Nulli ianitores in urbibus finitimis ita ad Venas exeunt, ac merces invehendas examinant, sicut salutaris hic timor Dei cogitationes occurrêtes explorat ac discutit. Hinc fit, ut perpetuo usu, bonos à malis spiritibus

*Fructus
Discretio
spirituum*

Similitudo

discernat, & virtutum ac vitiorum naturam apprimè attingat ac cognoscat. Nihil equè valet ad discretionem spirituum acquirendam, atque vigilantia ac discussio suarum actionum; nihil ita quoque adiuuat vt destruendorum vitiorum ac virtutum acquirendarum studium; in quo perpetua lucta, frequentes victoriæ, lapsus subinde inopinati, excitationes, solatia, desolationes, & his similia, ex quibus qui hostes, qui amici; experientia dignoscimus.

Fructus 24. Hi præterea perspicuè, magnaque facilitate res etiam abditas spirituales apprehendunt, ac concipiunt: fitque subinde, vt ex vno principio deducant excellentes, earumque plurimas summi momenti conclusiones: & mysteria quædam occulta, tam clare ac distinctè exponant, vt facile constet illis scientiam illa divinitus adeptos fuisse. Scripsit Sancta Catharina senensis divinos quosdam tractatus spirituales, & tamen mysteria illa à nullo magistro alio didicisse quam à Spiritu Sancto, extra controversiam est. Poterat eadem ac multæ aliæ de rebus spiritualibus, tanta efficacia ac copia tractare, vt si tempus non defecisset illis, oratio nunquam defuisset. Scientia illa divinitus infunditur. Et est scientia sanctorum aut certè eiusdem scientiæ effectus. Accedit ipsos ea quæ audiunt longe perspicaciùs ac vberius subinde excipere.

concipere atque exponere, quàm, qui eadem pronuntiant; & ex eisdem sermonibus, discursus præstantes mira facilitate extendunt, ac sine mora promptissimè eloquuntur atque amplificunt.

25. Respondent quoque scientiæ huic sua *Fructus* opera non imparia (qui & alius est fructus) *Opera* quæ declarent summam in homine prudentiam, sapientiam, providentiam in rerum *heroica.* dispositionibus, etiam si secundum mundi prudentiam eadem non omnibus probentur. Non carent tamen prudentia, & summa sapientia; stulta subinde & à fatuo profecta iudicantur; sed stulta illa est sapientia iudicio hominum huius mundi, quæ Dei ac Angelorum oculis aliter apparet, *neque via vestra, via Isai. 35.* *mea (dicit Dominus.) Nam sicut exaltantur cali à 8.* terra; sic exaltata sunt via mea à vijs vestris. *Sapientia enim mundi stultitia est apud Deum & prudentia carnis, mors est. Scriptum est enim, perdam 1. Cor. 3.* sapientiam sapientum, & prudentiam prudentium *19.* reprobabo. Nonne stultam fecit Deus sapientiam *Rom. 1.* huius mundi? Ita enim mundus se habet ut in *16. & 1.* quo sapiens & prudens videri vult, stultus *Corin. 1.* apud celites audiat. Nec falluntur illi. Fallitur *19.* verò mundus, dum stultitiam ascribit rebus, quæ à Dei sapientia proficiscuntur. Qualia quæ à sanctis Apostolis annuntiata sunt. *Non misit me Christus, ait Paulus, baptizare; sed evangelizare, non in sapientia verbi ut non evacuatus*

crux Christi. At, quid est, inquis, adeo plenum ac solidum in cruce Christi? Imò verò inquam nihil vsquam solidius ac plenius cruce Salvatoris. Mundus cerebro vacuus, vacuum crucem arbitratur: at plenissima sapientia est, unde addit Paulus. *Verbum crucis pereuntibus quidem stultitia est: ijs autem qui salvi sunt, id est, nobis Dei virtus est.* Nos predicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam: ipsis autem vocatis Iudæis atque Græcis, Christum Dei virtutem & sapientiam, nam quod stultum est Dei, sapientius est hominibus. Quid ergò mirum si crux ipsa plenissima sit, cum Dei sit virtus, & sapientius cum & in ea pendeat Crucifixus in quo habitat plenitudo divinitatis corporaliter. Deum ergò cruce affixum esse, secundum mundi prudentiam, est Christum fatuum predicare. Itane res habet? Aliter iudicat Apostolus & gloriatur se nihil scire præter Iesum & hunc crucifixum: & placuit per stultitiam predicationis salvos facere credentes. Hæc ergò Sapientia stultitia est: sicut & mundi, stulta est sapientia

1. Cor 1.
18.

1. Cor 2.
2.

1. Cor 1.
21.

1. Corin
4. 10

Hac sapientia excellunt ij qui se stultos profitentur in mundo, ac dicunt cum Apostolo nos stulti propter Christum. Hinc est quod omnes ordinum Patriarchæ tantum fecerint hanc sapientem stultitiam; ut profiteri eam voluerint: & alumnis suis tanquam magnam sapientia monumentum relinquere, non

tantum scriptis legibus; sed & habitu ac professione externa: omnes enim religiosi cum Sancto Paulo publice profitentur. *Nos stulti propter Christum.* At quomodo apparet vos esse stultos propter Christum? Quo id signo profiteamini? Qua tessera? Tessera stulti est capucium; quod tanti faciunt veri Apostolici; ut nihil illustrius, nihil præclarius in orbe reperit. Atque hi viri sapientes assumpserunt re ipsa capucium sapientis stultitiæ, profitentes & in eo gloriantes, tanquam de nobilissima tessera sanctitatis, ac prudentiæ celestis. Et quamvis nonnulli eos considerantes perperam stultos, opinione sua existimant: ipsi tamen se magno honore affici arbitrantur: quod stulti appareant: sed propter Christum; & lubenter hanc vocem usurpant, *nos stulti propter Christum, vos autem prudentes in Christo.* Hinc nonnulli simularunt stultitiam: ut hanc sapientiam coram Angelis profiterentur, qualis Beatus Franciscus, qui initio conversionis suæ, puerorum cœtibus sese insinuabat & ab eis petebatur luto & lapidibus; omnibus se summa animi sui voluptate, ludibrio exhibens. Veruntamen veri sapientes, qui alio oculo, rem interpretantur pro sapientissimo eum habebant. Simeon Sales multis annis occulta sua sanctitate, stultitiam effinxit, ac re ipsa stulta quædam objiciebat, quibus pietatem ac virtutes

1. Cor. 4.

10.

1. Cor. 4.

4. 10.

X 4

SUS

suas occultaret. Simeon Stilites annis facillè
triginta in columna omnibus cæli iniurijs
expositus permansit. Hęc cum videntur non
omnibus probantur, ne ijs quidem qui in
Christo sapientes reputantur: quia non sunt
secundum prudentiam ordinariam, sed in-
stinctu quodam divino: qui non omnibus
perspectus est; & multa in sanctis miran-
convenit, etsi ea imitari non omnibus con-
tingat. Hęc verò opera à scientia Sanctorum
proficiuntur; ut qualis scientia affulgeat
talia & opera ac virtutes emicent.

Nota

*Gradus
octavus.*

26. Gradus adhuc superest his omnibus
tior, qui ab Harphio, Inactio dicitur; ab alijs
cognitio ac unio essentialis ad quam que-
lata sunt, & que in posterum adferentur
scalæ, ac dispositiones meritò dici poterunt.
Verùm de ipsa Inactione & unione essen-
tiali pauca aut nulla, præter ea quæ in libro
de studio perfectionis disseruimus dicentur
videntur: nam pertinent ad extasim seu rap-
tum. De quo scribere supervacaneum vide-
tur. Nam extasis non est in nostra po-
testate, & quidquid egerimus & dispositio-
nis adhibuerimus, semper res manet ex-
tra spheram nostræ activitatis: nisi enim
Deus infinita sua bonitate nos præveniat in
benedictionibus suis, viam communem
que ordinariam sequi semper tutius est. Mir-
racula enim sine necessitate petenda non
sunt.

*Liv. 1.
cap. 30.*

sunt, ne Deum tentare videamur. Nemo
verò rapitur sine evidenti miraculo: non
enim est in potestate hominis cognoscere
absque phantasmatum opera; nec potest
species caelestes intellectuales sibi pro arbi-
trio mutuari. Atqui præcepta dare de re quæ
non est in nostra potestate, supervacaneum
videtur.

27. Alij aliam scientiam seu cognitionem
ponunt mediam inter raptum & cognitionem
seu scientiam sanctorum. Vt est apud R.
Rufbrochiũ qui inintelligibilia dicit & repu-
gnantia philosophiæ & bonæ Theologiæ. Qua-
lia sunt Deum vniri homini sine medio, &
essentialiter. Explicat hoc. Huius sunt ver-
ba. Oportet, ait, vt vivendo egrediatur ad virtutes
actuandas, & moriendo egrediatur in Deum.
In quibus duobus vita eius perfecta consistit, suntq;
in ipso simul coniuncta & adunata, sicut materia &
forma; corpus & anima. Item post aliquot ca-
pita. Porro supra rationem & amorem activorum
in nudam quandam visionem, & sine actione in esse-
ntialem amorem elevatus est: atque inibi vnus spi-
ritus, & vnus cum Deo amor est; atque in hoc
essentiali amore, per eam, quam cum Deo habet
unionem essentialem, in finem suum excedit intellec-
tum; & hæc communis est hominum contemplati-
vorum vita. Hæc ille. Et multa diversis locis
quæ communi modo loquendi sacre scriptu-
ræ & sanctorum Patrum, repugnant: &

Lib. Sa-

muel. c. 5

Ibid. c. 8

à legibus Theologiæ scholasticæ dissentiant.
 28. Huiusmodi tractatus cùm in manus sa-
 cularium ac vulgarium hominum veniunt,
 & maxime mulierum, vernaculo idiomate,
 si non obsint certè parum profunt; & ordi-
 nariè lectores elatos ac contentiosos reddunt,
 spirituales nullo modo. Non enim obscuri-
 tates affectata, spiritualem hominem faci-
 unt; sed veræ virtutes & nominatim singu-
 laris humilitas, & sincerus amor divinae
 Maiestatis: non essentialis. Non enim ama-
 mus Deum essentiali amore, nec cognoscimus
 Deum formaliter, ipso tamquam forma
 essentiali actus nostri. Nec unimur Deo sine
 medio. Imò ne Beati quidem: medium est
 gratia & virtutes; medium est actus ipse in-
 ter nos & Deum; & in actu, non ipse essen-
 tialiter nobiscum unitur; sed eius gratia con-
 currit nobiscum. Et licet essentialiter sit ubi-
 que; non tamen ubique unitur, cum rebus
 omnibus essentialiter; nec voluntas amare
 potest sine actu. nec Deus efficere, ut illum
 amemus sine nobis: seu actu nostro vitali.
 Isti sanè modi loquendi parum edificant, si
 non potius destruant, & tenebras menti of-
 fundant.

29. Quæ verò ad scientiam mysticam per-
 tinent, salvo meliori iudicio, tradi debent
 magistris, qui id experti sint, quod docent
 alioquin, rudes in spiritualibus, erunt obno-
 xij

xij infinitis illusionibus, & in gravissimas tē-
tationes maximè superbiæ, & præsumpti-
onis immergentur. Quare existimo parvo
fractu, aut fortè magno detrimento huius-
modi libros edi in lucem vulgari lingua; &
satis esse, si legantur à doctis, qui & ipsi pro-
fectò laborant, vt intelligant cum vix intel-
ligibiles videantur. Claritas doctrinæ præ-
clarum necessarium ornamentum orationis
est, loquimur vt intelligamur, si nō intelli-
mur præstat nō loqui. Nec valet quod quidā
respondent, qui non intelligunt, mirentur.
Sed spiritus Dei non admirandi, sed edificā-
di causa doctrinam suam exponit. Quare
multum assequemur, si in scientia sanctorū
maneamus cum humilitate. *Si Dominus ma-*
gnus voluerit spiritu intelligentia aut etiam pro-
phético aut extatico replebit nos. Caterū
dies hic optime quadrat cum quarto die cre-
ationis rerum. Quo Dominus fecit duo lu-
minaria in firmamento cali, *qua dividant diem ac*
noctem, & sint in signa; & tempora; & dies, &
annos. Duo luminaria sunt, luna quæ præest
nocti. Et sol qui diem efficit, Lunæ compa-
ratur cognitio, quæ per solam fidem habetur,
& hæc etiam in tenebris hominum, in pec-
catis degentium lucet, nec frustra: magno
enim est illis adiumento, vt poenitentię ta-
bulam agnoscant & arripiant, atque à nau-
fragio redeant ad iustitiæ portum. Soli me-
ritò

Ecc. 39.
8.Gen. 1.
14.

ritò sapientia ac scientia sanctorum comparatur. Lucet enim per diem in animis iustorum ac perfectorum: adiunctæ eis sunt, stelle seu virtutes, quæ sapientiam comitantur, & sicut luminaria illa condita sunt, vt luceant super terram, & præsent diei ac nocti & dividant lucem ac tenebras: Ita vtraque cognitio discriminat iustos ab iniustis, progressum in spiritu ac profectum in virtute. Non enim in viris religiosi anni professionis computandi sunt, sed virtutum acquirarum gradus. Hi pleni dierum dici debent qui dies virtutibus ac meritis impleverunt. Cognitio verò, sanctorum hæc omnia distinguit adolescentiæ nempe iuventutisque transactæ flores, & virilis ætatis fructus, & de huius vitæ maturitatem, ac denique vitæ benè beatæ concludendæ exitum designat. Sic ergo scriptum est *ve, perè & manè dies quartus.*

Gen. 1.
19.

SECTIO QUARTA.

Dies quintus in ascensu montis, seu profectu in studio orationis.

De quinta rupe nempe confidentia in Deum.

Confidentia in Deum 1. **E**T in hac rupe tenebræ atque anfractus; labendi sanè occasiones non desunt. Tamen si qua benè orandi conditio sit.

que, aliquid impetrandi ratio; si quod, fortiter atque invicto animo impedimenta rei bene gerendæ propulsandi, aut etiam evertendi, consilium præsens desideretur, si solertia ad pericula evadenda, hæc inquam prolixè, ac cumulatè, in ipsa confidentia reposita, & quærenda, & inveniendæ sunt. Hac enim acquisitâ, omnipotentiam quandam induimus ad obtinendum à divinitate quicquid pie sanctèque petierimus. Hic ergo vespera primum; hic deinde diei lux invenienda sunt.

2. Atque in primis ad tenebras pertinet, difficillimum esse discernere, quid confidentia sit. Et difficilius eam totam in divino Numine constituere, ac collocare. *Confidentia* *Quid est*
enim nomen obscurum est, & si in te eam *fidentia*
colloques, nec speres quidquam à Domino, nihil obtinebis. Nec valet si in primis in te, *Errores*
deinde in Deo quoque spem reponas, nisi *varij*
altero pede claudicare velis. Nec laudandum si de divina bonitate confidas: de te verò non diffidas. Soli Deo debetur honor rerum agendarum, & gloria rerum præclare gestarum. Tibi confusio faciei, & humiliatio sub potenti manu Dei omnipotentis. Duo enim hæc *diffidentia sui, & confidentia in Deum* separari non debent. Errant ergo gravissimè, qui *Confidentia variæ*
nec diffidunt de se, nec in Deum spes suas *species*
collocant. Unde mirum non est, si raro quod

quod optamus, si quod precamur, obtineamus. Verum ne erremus in hac tam periculosa rupe, gradatim prudentesque procedamus.

3. Quidam orant, non modò sine fiducia, sed ne quidem cum desiderio aliquid obtinendi. Quotus enim quisque est qui templi ingrediens cogitet in particulari, quid à Domino velit, vel petere vel obtinere? Quis inter precandum (excipio ferventiores) aliquid petat speciatim, quo se indigere declinet? Si desiderijs incensis non teneamur. Certè credendum est, nec ea ipsa à nobis postulatum iri: est enim desiderium stimulus fiduciæ, & postulationis. Hi fiducia carent, quia desiderio carent rei obtinerendæ, nec precantur; sed vel aliquid legunt animi planè vago & aberrante. Tales sunt qui perfunctoriè orationi vacant. De quibus scriptura: *maledictus qui facit opus Domini fraudulenter.*

Iere. 48.
10.

Confidè 4. Alij desiderijs non carent & ijs quidem *tia vana*. maximè incensis; præsertim si humana queruntur, ut opes, dignitates, officia, promotiones. Verum ij toti sunt in præsidijs humanis, & eo præsertim nomine, quòd à Deo & offi- votis suis minimè satisfactum iri sibi periculis. Illi ergo pessimè dispositi sunt, vel ad præclara quædam facinora suscipienda ac prosequenda; vel ad tentationes molestissimas

ores superandas; vel ad Deum demerendum
& aliquid ab eo impetrandum. Videamus
quid sacræ paginæ de ijs statuunt. Atque in-
primis de impiorum fiducia. *Spes impij*, ait
Salomon, *tanquam spuma gracilis, quæ à procel-*
la dispergitur: tanquam fumus, qui à vento diffu-
sus est: & tanquam memoria hospitis vnius diei
prætereun- tis. Hæc vana spes hominum, quid
spuma gracili fragilius? Quid fumo inanius?
Ecquæ memoria hospitis vno die prætereun-
tis? Talis est spes ac fiducia impiorum. La-
pides excavant aquæ, ait Iob, & alluvione terra
cõsumetur, & homines ergò similiter perdes Domi-
ne. Addit idem propheta hoc scio à principio, ex
quo positus est homo super terram, quod laus impi-
orum brevis sit, & gaudium hypocrita ad instar
puncti. O spes hominum inanes quæ in punc-
to incipiunt, & in eodem desinunt! Quid
mirum. Nam & mundum istum, punctum
reputant sapientes; & comparatione cæli vix
atomus est, æternitatis collatione mundi du-
ratio vniversa, punctum est: & ideo in puncto
navigamus, in puncto ædificamus, in puncto
itinerata vasta peragimus, in puncto dies, mē-
ses, annos, lustra, sæcula decurrimus: & spes
hypocrite, illius puncti minime pars (si
pars aliqua inveniri potest) à Iobo descri-
bitur.

5. Et hæc quidem de impijs ac peccatori-
ribus. Quos sustinere non debent, iudicio
scrip-62₃

Sap. 5^a
15.

Iob. c. 14
19.

Iob. 20^a
4.

I. Ma-
hab. 2^a
scrip-62₃

Scripturę à verbis, ait viri peccatoris, ne timere-
 ritus; quia gloria eius stercus & vermis est. Sunt
 enim nonnulli qui sic sibi vivunt, vt Dei me-
 moriam omnino postponant; eius auxi-
 lium non implorent, & quasi ipse non exis-
 teret, ipsi eo non indigerent, obliuiscuntur.
 Subiunxit ergo Iob. *Sic via omnium qui obliuiscuntur Deum & spes hypocrita peribit.*

Homini-
 bus.

6. Alij spes suas mortalium præsidij Regū,
 Principum, parentum, amicorum ope, eorū-
 rumque auicidia ac favore stabiliunt, vt Dei
 subsidio egere minimè videantur. Funda-
 mentum hoc debile est minimaque vi obiecta,
 corruet. *An speras in baculo arundineo atque
 4. Reg. confracto, Ægypto; super quem si incubuerit homo,
 18. 21. comminutus ingreditur Manum eius, & perfice-
 rabit eam; sic Pharaon Rex Ægypti omnibus, qui
 sperant in se, Ægyptus mundum significat,
 cuius auxilio, qui innituntur, manus perbo-
 rant, quas nec ad Dominum elevare; nec
 opera salutaria perficere; nec ad pugnam
 tenere, amplius valent; atque adeo oratio-
 nis præsidio; meritis bonorum operum, &
 victorię corona privantur. Contingere que-
 dem potest, vt & ij Principes, & amici peccato-
 res, iusti sint ac boni: nihilominus prima
 fiducia nostrę basis, Deo innitatur necessa-
 est. Ideo, Nolite ait David, considerare in princi-
 3. pibus, in filiis hominum in quibus non est salus. Et
 bonum est considerare in Domino, quàm considerare in homi-*

homine. bonum est sperare in Domino, quàm sperare
 in principibus. Id est, melius est, prius est, solidius
 est, summa rerum est, sperare in Domino. *Iere. 17.*
 maledictus homo, ait Ieremias, qui confidit in
 homine, & ponit carnem brachium suum. Brachiũ
 Domini, omnipotentia Dei, comminuit omnia
 sibi repugnantia. Brachium hominis caro est,
 & impotentia. Non frangit mollis caro saxa,
 non evertit rupes, ferrum non comminuit.
 Elige ò homo alterutrum. Maledictus eris,
 si carnem ponis brachium tuum: *Iere. 17.*
 Benedictus vir qui confidit in Domino. *Ex- 7.*
 peccato iustorum latitia; spes autem impiorum per-
 ribit. *Proverb. 10. 28.*

7. Confidunt alij in divitijs; & ijs elati di-
 vina negligunt præsidia. O stulti mortales! *Confide-*
 quid anima vestra opum ac divitiarum hinc *tia in di-*
 emigrans secum feret? Noli attendere ad pos- *vitij.*
 sessiones iniquas, & ne dixeris. Est mihi sufficiens
 vita: mihi enim proderit in tempore vindicta, & *Eccli. 5. 1.*
 abductionis. Qui confidunt in virtute sua, & in
 multitudine divitiarum gloriantur. Simul insipiens *Psal. 48.*
 & stultus peribunt & relinquent alienis divitias
 suas, & sepulchra eorum Domus illorum in ater-
 num. Salomon verò nos monet. Qui confidit in *Proverb.*
 divitijs suis corruet; sed optime Apostolus. *Di- 11. 28.*
 vitibus huius sæculi præcipe, non sublime sapere,
 neque sperare in incerto divitiarum; sed in Deo *1 Tim. 6.*
 ro. Incertum auxilium minus idoneum est
 fiduciæ collocandæ fundamentum, relicto

X

pre

- Confidē-
tia sui. præsertim certissimo & infallibili.
8. Sese nonnulli plus æquo æstimant, &
corda attollunt, quæ Deo subijcere deberent.
- Proverb.
38.26. Sanè qui confidit in corde suo stultus est. Quid e-
nim cor hominis vt extolli debeat, cum pũc-
tum extrema acu vitam deserat? Quis in re
adeò debili, omnia sua tanquam in arce mu-
nita reponere audeat? At sapientes sunt, for-
tes, iuvenes, generosi. *Leo rugiet, quis non ti-
mebit? Vincet eos leo de tribu Iuda.* Si hominis
vita, vapor sit ad modicum parens & brevi
extermiari debeat: quid ea omnia prode-
runt? *Væ, ait Isaias, qui descendunt in Ægyptum
ad auxilium, habentes fiduciam super quadrigas;
quia multa sunt; & super equitibus, quia prave-
lidi nimis; & non sunt confisi super sanctum Is-
rael & Dominum non requisierunt. Non est pro-
dentia, non est sapientia, non est consilium contra
Dominum.* Beatus Augustinus hæc, quæ dixi-
mus penè omnia brevi sententia complec-
titur. *Quis est, ait, qui confunditur? Qui dicit,
quod sperat, non inveni. Non immeritò: speras de
te, sperabas de amico. Maledictus autem qui spem
suam ponit in homine. Confunderis, quia fesellit
spes: fesellit spes posita in mendacio: omnis enim
homo mendax. Si autem spem tuam ponas in Deo
tuo, non confunderis; quia ille in quo spem poses-
t.* Hæc Augustinus. Illud ob-
oculos nostros versari semper debet, quod
Richardus à Sancto victore sapientissimè

monuit. *Impossibile est quemquam de se ipso triumphare posse, donec experimento didicerit, propria virtute se non posse obtinere triumphum.*

9. Sed gradiamur ulterius. Hactenus nō ignota diximus. In tenebris latet præsumptio, quæ omni studio per fas & nefas Dei gloriam furari; & arrogantia, quæ sibi attribuere atque ascribere conantur; quæ Deo debentur. laudabile est virtutū gloria præfulgere. At quis virtutis auctor? Et cui gloria debetur? Hoc non videt arrogās, quia præsumptio sic ei oculos claudit; eoq; crudelius grassatur, quod impudentius sibi vendicat alienū; eò immanius, quò id quod Dei solius est, sibi audentius usurpat. Nō videt, inquā, se bene de se opinari & laudabiliter ex sese agere & apud se statuere de præclare gestis honorē reportare. *Qui confidit in cogitationibus, impiè agit, inquit Sapiens. 12.2.*
Et: non te extollas in cogitatione anima tua, velut taurus, ne fortè elidatur virtus tua per stultitiā, & Eccli. 6:
folia tua comedat, fructus tuos perdat, & relinquantur, velut lignum aridum in eremo. Taurus bestia est immanis. Cogitationes præsumptionis & arrogantie, brutis cornutis similes: nempe furiosos ac perversos, si audiantur, reddunt homines, qui gloriam ab alijs querunt; eosque & fructibus virtutum & folijs sermonū prudentium exuunt. Et sicut qui cornibus taurorum impetuntur, graviter sauciantur, & ex lesione, virtus corporis eliditur. Ita &

Præsumptio multitplex.

Proverb.

Eccli. 6:

qui cogitationibus arrogantiae feriuntur, virtutes amittunt, animique sanitate; atque inglorij demique remanebunt, qui honorem Deo debitum sibi attribuere conabuntur

10. Alij arrogantes se esse negant; eò quòd rationem ducem sequi se in factis suis arbitrantur, à qua nolint recedere: & hæc magna arrogantia est, ac sui præfidentia. Nam se sibi sufficientes rati, antequam res aggrediantur, os Domini non interrogant, eius opem non implorant, suo solo consilio & inchoant, & profèqui, & concludere statuentes: ad quid? Vt quandoquidem soli auctores esse videbuntur, solis etiam laus tribuatur, & gloria suo nomini ac familiæ perpetuò adha-

Serm. 13 rescat Speciosa facies: at ex cauda serpentis in cant. agnoscitur. *Fratres*, ait Sanctus Bernardus, *post med.* Nemo vestrum velit laudari in hac vita: quia quid

quid favoris hic captas, quod ad Deum non revertens, ipsi furaris. Tibi enim unde gloria putide putat? Tibi unde? De vita sanctitate? Sed Spiritus qui sanctificat: spiritus dico, non tuus, sed Dei.

11. Præsumptio quoque magna est, periculum se exponere; ubi nulla vrget necessitas. Vt qui ebriorum convivij lautis; qui lascivus se inventuti dissolutæ immiscet; qui confidentius, quamvis castus, cum mulieribus etiam sanctis, exhibet se familiariorè; qui seculus externos, oculos præsertim, ac manus

malè
ponu
reme
esset,
preca
vel in
si pr
nos si
nostr
mus.
git p
12. P
si cor
ri: de
git.
non
non
impe
vt tib
me a
fente
ferre
optat
Insa
nec
nitit
clud
teat
rum
recta

malè custodit. Hi se magno labendi exponunt periculo. Quare si labantur, merito temeritati suæ ascribere debent. Necessarij esset, & quod in nobis est, efficere, & Deum precari, vt infirmitatem nostram tulciat, ne vel incauti sensibus aliquid indulgeamus; vel si prudentibus vti ijs necesse sit; gratia sua nos sustentet, ne cadamus, aut à conscientia nostræ puritate quippiam alienum admittamus. *Qui amat periculum in illo peribit, Qui fugit periculum à periculo liberabitur.*

*Ecclesi. 3.
27.*

12. Præsumptionis quoque est; tristitia affici, si contingat nos expectatione nostra frustrari: dolor enim iste superbiam occultam tegit. Cur tristaris? Quia perficere quod volo non possum. Cur non potes? Quia mihi non succedit quidquid attentem: & à Deo impediri conatus mei videntur. Pete ab illo, vt tibi opituletur. Nolo id facere: non lubet me adeo tum demittere: etsi, eius ope, ex sententia eventus succederet, illi acceptum ferre deberem; quod gravatè facio: cum optatius sit, mihi ipsi gratulari, & gaudere. Insania hæc magna est, sed occulta tamen: nec mirum: nam superbia semper latere nititur. Quod si oculos occupare, atque occludere non possit, angulum quærit, vbi lateat; nec sanè semper in sordibus: sed plerumque in virtutis simulachro, & sub pallio rectæ rationis delitescit, vt quò occultior, eò

Y 3

per

perniciosiùs omnia operum merita populè-
tur.

13. Huic proximam addo perniciem, nec
minùs occultam: nempe quod homines
dum sua peragunt, rationes humanas secten-
tur; solisque subnixi naturæ viribus, arduas
res aggrediantur, ac gerant: virtutum præsi-
dio, etsi possint, uti tamen nolunt. Longè
faciliùs & certius hostem superabis, si inte-
fidem cæterasue virtutes excites, & Dei a-
morem honoremque tibi proponas: sic e-
nim blanda vanitas, quæ ad ostium cordis tui
in insidijs subsistit, ignominiosè fugabitur:
animusque resumptis viribus magna aggre-
dietur, eaque constantius explebit. Alioquin
si rationes humanas secutus, vel minimum
incommodum à rationibus tuis alienum su-
perveniat, dorsum vertes, clypeum hastam-
que abijcies. Interea Dei causa, & publica
res, expectatione fructuque suo frustratur,
qui multis nominibus, ac pretio comparan-
dus esset; & hic occulte præsumptionis fruc-
tus est. Cur ergò virtutibus non uteris? Cur
non assurgis supra vires humanas? Cur te
divino præsidio prudens & volens exuas?
Quia putas te sufficiètem, & sine divina ope-
rem perfecturum; & ex ea, commoda te
consecuturum, propter quæ, non Dei causa,
ea susceperas: utque tibi gauderes & gratu-
lareris, tanquam de re à te benè gesta, & glo-
riam

NVM
216

fiam auramque popularem reportares. At divina iustitia merito permittit conatus tuos irritos reddi, & optatis tuis contrarium exitum fortiri; res præclaras, per humiles servos suos perfici, ut pudore suffundaris, & cognoscas Deum tua opera non indigere; neque ipsum talibus instrumentis ad res reipublicæ utiles gerendas, & ad gloriam suam promovendam, uti velle. Hi ergo omnes parum idonei sunt qui cum Deo familiariter conversentur, aut magna atque ardua quaque suscipiant: cum viribus humanis innitantur, quibus & nihil infirmitis dici atque excogitari potest: & supremo Numini prætermisso derogatur. Atque hæc quidem ad vesperam pertinent. Nunc luciferum solemque orientem suscipiamus.

14. Diximus nonnullos spe, imò desiderio aliquid obtinendi, curaque omnino carere: alios abutere desiderijs, sed in humanis præsidijs spem omnem reponere. Reptando in hac tam abrupta rupe procedamus tandem & emergamus. Non desunt qui pleni desiderijs ad Deum confugiunt: sed vel sanè frigide, vel certè sine perseverantia: rati enim quòd prima petitione obtinere debeant, quod postulant; si eis ex voto res non succedant, despondent animum, & rerum successus fortunæ aut industriæ suæ committunt: *In laudibus*

*Tertia
species cō
fidentie.*

B. Hieronymus ab hac insania nos revocans; *1016,*

Y 4

Quò

Qui, ait, ad cupita pervenire voluerit, reflectentem a studio orationis non debet; sed magis perseverare in intentione coepta illum oportet. Hoc est quod in libro Regum de Anna scriptum est, quod postquam oraverat, vultus eius non sunt amplius in diversa mutati. Et divus Gregorius in psal. 6. poenitentialem, De profundis: Non, ait, clamari, sed clamari. Habes in hoc perseverantia documentum, ut si primo non exaudiris, ab oratione non deficias. Imò precibus & clamoribus insistas. Vult Deus rogari, vult cogi, vult quadam importunitate vinci.

Quarta
Pec. s.

15. Alij meliores sunt. Nam & magno spiritu longa perseverantia, negotia sua apud Deum prosequuntur; negant tamen, se confidentia certioris sensum experiri. Nec exultant ex vi illius certitudinis rem obtinere, sed comuni tantum providentia nituntur, qua Dominus petentibus dona largitur, vel in particulari, vel certè in specie. Ut v. g. Qui nominatim peteret à Deo vocationis donum ad religionem; id ei Deus negaret, quod sciat ipsi hoc nullo modo expedire concederet tamen in specie excellens quoddam gratia munus, quod æquaret petitionis eius meritum. Atque hic gradus non est contemnendus: imò qui hucusque progressus est, nō frustra studium orationis arripuit. Nam via communis & ordinaria, hæc ratio est, qua divina providentia fideles dirigit.

Non

Non omnes mirabilia faciunt ; non omnes motus illos divinos sentiunt, quibus certò sibi persuadeant, vel impetratum iri, quæ conceperunt ; vel etiam ea quæ naturæ vires excedunt ad exitum prosperum se posse perdere ; nec à nobis hoc exigit Dominus : sed ut conditiones, quæ ad bene sperandum requiruntur, habere studeamus.

*Conditio-
nes ve-
ra confi-
dentia
in Deum.*

16. Hæ autem esse possunt. In primis incensa charitas, sine qua sperare, aut confidere non liceat. Si enim inter Deum & nos amicitia non constet, sanè neque nos Deo, neque Deum nobis fidere velle sperandum est ; qua enim ratione ei confidere poterimus, qui peccatores odit : & nisi redeant in gratiam, omnino eos perdere, æternisque supplicijs addicere statuit. Optimè Divus Ambrosius. *Ex fide, ait, charitas, ex charitate spes, & in se sancto quodam circuitu revolvuntur.* Et Beatus Augustinus, *non enim, inquit, speratur, quod non amatur.*

*in cap. 17
Lucæ.
in Enchir
c. 117.*

17. Fides quoque necessaria est : est enim fiduciæ fundamentum. Quia namque certò promissit Deus eterna bona, & qui promittit fallere non potest, nec falli : antequam sperè, certus esse debeo, spe mea me nequaquam frustrandum esse. Idcirco mihi credendum est, certò certius me à Deo auditum iri & reportaturum orationis meæ fructum, si quid, ut oportet, ab eo postulem : quando-

Y S quidem

Hebr. 6.
17.

quidem ita promittit; & propensior paratiorque est ad largiendum, quam promptior sim, ad postulandum. Audiamus quid Apostolus de certitudine fidei nostrae statuatur, loquens de fiducia Patriarchae Abrahamae. In qua ait, abundantius volens Deus ostendere pollicitationis hereditatis immobilitatem concilij sui, interposuit iusiurandum, ut per duas res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, fortissimum solatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propositam spem, quam sicut anchoram habemus animae tutam ac firmam, & incendientem usque ad interiora velaminis. Vbi praecursor introiit pro nobis Iesus, secundum ordinem Melchisedech; Pontifex factus in eternum. Quam egregie, quam solide Apostolus hisce verbis confidentiam nostram stabilivit. Atque imprimis fiducia nostra nititur promissione divina: at haec infallibilis est, quia assertio est primae veritatis; est ergo fiducia nostra infallibilis. Accedit, promissa etiam Dei iuramento confirmari. Quid fortius ex parte Dei immobilis, & infallibilis? Ex parte vero nostra, etsi timoris aliquid sublit, si nobis desimus: nihilominus si pro virili, tali fundamento fiducia nostra nitatur, Apostolus eam vocat anchoram animae tutam & firmam; ut declaret eam esse inexpugnabilem, & omnibus huius saeculi fluctibus, & tempestatibus fortiorem: anchoris enim, naves maxime alligantur, ne vi tempestatum *disijci-*

dissoluantur, nos quoque in medijs fluctibus, tem-
 pestatibus acti, fiducia tanquam anchora
 firmamur. Denique declarat Apostolus nos
 confidentiae beneficio, in caelis cum capite
 nostro Christo, quem praecursorem vocat,
 conversari, & possessionem adeptos esse bo-
 norum aeternorum; sed & quodammodo esse
 securos. Nam & praecursor & Pontifex nos-
 ter, non semel tantum in anno, (vt antiquae
 legis summus sacerdos) sed in perpetuum,
 aeternis saeculis, continenter, apud Patrem
 pro nobis interpellat. Ex quibus spei nostrae
 soliditas constat, eaque fretus Iob aiebat. *Ei-*
amsi occiderit me, in ipso sperabo. Et David Rex
 piensissimus. *Si consistant adversum me castra,*
non timebit cor meum. Si exurgat adversum me
praelium, in hoc ego sperabo. Hisce tamen non-
 obstantibus, non ausim polliceri promiscue
 omnibus, ipsos, in individuo, ac sigillatim ob-
 tenturos, quod petunt: neminem iustum ta-
 men frustrari spe sua, si humiliter ac perse-
 veranter aliquid a Deo postulet; eundemque
 reportaturum quod eius saluti maxime ex-
 pedire Dominus iudicaverit.

18. Conditio tertia timor Dei est. In timore
 enim Domini, ait Salomon, fiducia fortitudinis,
 & filijs eius erit spes; gloria & divitiae in domo eius.
 Nec timor hic certitudinem spei debilitat.
 Ex parte namque Dei, nulla subest dubitandi
 ratio: ex parte vero nostra merito dubitari

po

Iob. 13.

15.

Psal. 26.

3.

Proverb.

14. 26.

potest; num ea præstemus, quæ à nobis exiguntur
Dominus. Ideo monemur ab Apostolo, *Phil.* 2.

Phil. 2. *12.* cum metu & tremore salutem nostram operemur.

12. 19. Requiritur etiam ut comprimamus omnem
nostram fiduciam penitus exuamus; & nulla
in re, præterquam in solo Deo spem omnem
nostram ac fiduciam purè ac sincerè collo-

Proverb. 35. *20.* cemus. Quod, quàm difficile sit, altera parte
huius sectionis explicauimus. *Habe fiduciam in*

Proverb. 35. *20.* Domino, ex toto corde tuo, ait Salomon. Et Di-

Orat. de 20. *principa.* vus Basilius, sicut nulli alij nos præterquam soli

Orat. de 20. *principa.* Deo cultum tribuere par est, sic etiam neque vlla
alia re, spem nostram constituere debemus, quam
in Deo omnium rerum Domino. Hæc verò om-

Orat. de 20. *principa.* nia pro ut par est præstare, quam difficile sit,
nemo non videt. Meritoque cum metu ac

Orat. de 20. *principa.* tremore nobis est procedendum, atque om-

Orat. de 20. *principa.* nino curandum, ut nihil quod pro salute nobis

Orat. de 20. *principa.* tra à Deo præscriptum accepimus, præter-

Orat. de 20. *principa.* mittamus.

Orat. de 20. *principa.* 20. Vltimus gradus sublimior est: & san-

Orat. de 20. *principa.* 20. torum propria: cum certò credunt se obtre-

Orat. de 20. *principa.* 20. turos, quod oratione apud Deum consequi

Orat. de 20. *principa.* 20. nituntur. De hac loquitur Sanctus Lucas

Orat. de 20. *principa.* 20. cum enim Apostoli Domino dixissent ad-

Orat. de 20. *principa.* 20. ge nobis fidem. Respondit Dominus, si ha-

Orat. de 20. *principa.* 20. bueritis fidem, sicut granum sinapis, dicetis hu-

Orat. de 20. *principa.* 20. arbori moro, eradicare, & trāsplantare in mare, &

Orat. de 20. *principa.* 20. obediet vobis. Et Sanctus Marcus de monte

Orat. de 20. *principa.* 20. ña ait, Amen dico vobis; quicumque dixerit hu-

NVM
216

monti, tollere & mittere in mare, & non hesita-
 verit in corde suo, sed crediderit, quia quodcumque
 dixerit, fiat, fiet ei. Propterea dico vobis, omnia
 quaecumque orantes petitis, credere; quia accipietis
 & evenient vobis. Totidem fere verbis de si- *Matt. 21*
 culnea & montis translatione confirmat B. 21,
 Matthæus.

21. Sine dubio hæc magna sunt, & sine evi-
 denti miraculo fieri non possunt. Consequen-
 ter fiducia magna haberi debet, quæ mira-
 culum pariat, & rem quæ in nostra potestate
 non est, factu facilem reddat. Non est o-
 pus, ut omnes hanc fiduciam miraculorum
 queramus. Satis nobis esse debet; si eius cō-
 ditiones optemus, & plusquam miraculorū
 patratiōem ambiamus, prosequamur & ve-
 re possideamus. *Dispositio*
 Conditions verò seu dis- *ones.*
 positiones ad hanc confidentiam consequen-
 dam sunt, insignis in Deum *charitas ac proximi-*
dilectio. Deinde *conformitas omnimoda vo-*
luntatis nostræ, cum Dei beneplacito, non
tantum in generali; sed & in omnibus &
singulis, & maximè in re, quæ patrari, per-
ficiq̄ue, ex vi illius confidentiæ debet. Re-
quiritur & fides, non generatim accepta; sed
certitudo de re perficienda, quam molimur,
& quidem incitati, motiq̄ue à spiritu divino.
 Denique *oratio* necessaria est, quæ fiduciæ est
 instrumentum, quæque actutum impetrat
 subinde ab omnipotente, quod homo infi-

rimus, ne vel longissimo quidē temporis intervallo attingere potest.

Mat. II. 22. Quod hic optare possimus, est: ut preceptum illud Christi impleamus. *Habere fidē Dei.* ac certò nobis persuadeamus, verissima esse omnia, quæ à prima veritate credenda per ecclesiam proponuntur. Fidamus etiā divinæ bonitati, & certo & infallibili assensu, Deum petentibus ad salutem necessaria nullo modo negaturum, quacumque demū forma modove id conceilerit. Diffidamus de nobis omnino, & exuamus omnem opinionem speciosam de viribus, potestate nostra ac meritis: totam spem conijciamus in eius, qui de nobis, quam optimè mereri desiderat, benevolentiam. Humiliemus animas nostras, coram eo, & conemur quotidie minuere defectus nostros; augere virtutes, sincero ardentiq̃ amore erga ipsum affici. Et quantum ipsum dilexerimus, tantum dem nosmet ipsi odio sancto prosequamur. Hæc est via, admiranda quædam patrandi: non prodigia aut miracula, quibus montes transferemus corporales; sed spiritualia quædam monstra propellendi, ac præclarissima quæque ad honorem divinæ maiestatis efficiendi, longè maiori nostro merito ac gloria Dei, minori animæ nostræ periculo, quàm si ficulneam solo verbo transplantemus in mare. plura dicerem; nisi eodem argumento

filius

fufius egiffem libro fecundo de ftudio per-
fectionis.

23. Tantum fupereft vt declarem *factum*
efle vespere & mane diem quintum. Quo die or- Gen. 1. 5
bis conditi, dixit Dominus Deus *producant a-* 23.
qua reptile anima vivens, & volatile super terram,
sub firmamento cali. Ad quod veniunt Divus
Ambrosius alludit verfu quodam.

Feria quinta ad Vesperas,

Magne Deus potentia,
Qui ex aquis ortum genus,
Partim remittis gurgiti,
Partim levas in aera.

Demersa lymphis imprimens,
Subuecta calis irrigans,
Vt stirpe vna prodita.
Diversa rapiant loca.

Tum ad spiritum ita rem applicat,

Largire cunctis fervulis,
Quos mundat vnda sanguinis,
Nescire lapsus criminum,
Nec ferre mortis tadium.

Vt culpa nullum deprimat,
Nullum levet iactantia,
Elisa mens ne concidat,
Alata mens ne certuat.

Hic

Hæc piè & ad mores aptissimè sanctus pater
 Ex aquis ergo baptismatis pisces & aves pro-
 ducuntur. Quidam inferne remanent; alij
 superne feruntur. Priores sunt, qui observa-
 tione mandatorum contenti ac communi in
 Deum fiducia, reprobant in mari huius mundi
 quoad corpus: quoad animam tamen, non
 desunt fontes ac fluvij spiritualium gratiarum,
 quibus immergantur ac natent. At verò qui
 speciali quadam fiducia, instar avium, cele-
 stia petunt loca, hi solem perpetuò intuentur,
 eius radijs incalescunt, atque estuant. vicin-
 issimi cælis, diem, quo æternum solem intue-
 rentur expectantes. Sic ergo factum est vespere
 & mane dies quintus.

SECTIO QUINTA.

*Dies sextus. De rupe sexta, perfecta sibi
 resignatione.*

QUO viciniore sumus montis cacu-
 cumini eò ascensus difficilior, &
 casus periculiosior. Deus bonè! quale præ-
 cipitium, ab hoc gradu delabi ad primum,
 imò relabi in peccatorum abyssum? At De-
 us faxit meliora. Hic dies sextus, tenebras
 quoque ac vesperam posuit latibulum suum.
 Multi enim: & esse volunt quod sunt; & semper
 facere quod volunt. Hoc studiosi perfectionis

*Voluntas
 propria
 pernicio-
 sa.
 Nota*

& cum Deo conversantis labefactat dignitatem: cum enim Deus ipse velit esse omnia in omnibus: & nolit nostram, sed suam fieri voluntatem; turpe est in homine pio, & magis in viro perfecto, aliquid sui retinere: & in rem aliquam motu proprio, non Dei, propendere. His malis medemur resignatione absoluta, & omnimoda indifferentia.

2. Resigna te. Quomodo. Sicut beneficiū *Resignatio* aut officium quod tibi resignatum fuit. *Quatio* *sue* diu illud retines obligaris præstandis oneribus, quibus ferendis fructus assignati sunt. *explicatur.*

Tui curam Deus tibi commisit, vt corpus hoc mortale cum omnibus adiunctis regas. Sed inter cætera eminet libertas, quæ tibi credita est. Fructus non exiguos atque emolumenta ex his beneficijs, nempe vita, sensibus, libertate, corpore, & eorum obiectis percipis. Non desunt onera; sed hæc manebunt, quamdiu beneficia non resignaveris. Resigna totum Domino Deo, & confignate tuaque omnia in manus eorum, qui Dei locum tenent. Et liber ab oneribus, facile, celeriter, leviter montem conscendes. Hoc consilio vsa B. Virgo statim vbi in altissimam matris Dei dignitatem elevata est. Cū *Lu. I. 38* dixit ecce ancilla Domini fiat mihi secundum verbum tuum. Et Saülus ex persecutore, Apostolus Domine, inquit, quid me vis facere? Eadem *Act. 9. 6.*

Z for

Soli. ca.
18.

Similia.

formula utebatur B. Augustinus; *da Domine, inquit, quod iubes, & iube quod vis.* Si quis medio mari in scapha, sine velo ac remis agitatus, huc illucque fluctibus; magnam navim obviam haberet, cui scapham suam alligari trahiq; ad portum offerretur: nonne is merito sibi latandum esse censeret? Et nos in huius mundi periculoso mari, tentationum fluctibus agitamus: naviculam nostram difficulter regimus; tum quia navigandi arte caremus; tum quia Spiritus divini flatu destituimur persæpe; eò quòd vela ac dispositiones non adhibemus, nempe facultates nobis concessas minimè expendimus. Quid ergo consultius ac melius, quàm ut nos maiorum nostrorum, imò Dei ipsius gubernationi, hanc miseram vitæ nostræ & rerum omnium nostrarum scapham alligemus, certò certius ad optatum portum appulsuri? Hi sanè felices reputant sese, quibus, cum montem arduum conscendunt onulis, sarcinam in alterius humeros deponere licet. Et nos libertate nostra, ingenti sanè onere (quod nec patres nostri, sine casu, nec nos sine summa difficultate portare poterimus) oppressi, summi beneficij loco non habebimus, si Deus ipse, vel homo Dei loco, in humeros sarcinam hanc recipiat: denique debilis sit quispiam & pedibus & toto corpore infirmus, incedere non

vale-

Valeat; si quis sellam gestatoriam deferat, vel brachijs eum deportare contendat, nonne illum singulari beneficio solatioque afficere censendus est? & nos debiles pedibus, puerorum instar, vix stare sine casu valemus. A planta pedis vsque ad verticem capitis non est in nobis sanitas, & non gaudebimus, si nos portare quis gestiat, & quidquid infirmitatis est in nobis, in se recipiat? *Clima- Grad. 4. de obedi.*

3. Noverant illi sancti patres quanta bona ac emolumenta, hæc virtus, quantam animo *Resignationis fru-* pacem importet. Idcirco, si quã de virtute *ctus.* tractationem instituerunt; de hac maximè.

Et inter alios Divus Basilius in regulis fusi- *Reg. 41. & 48.* us disputatis, pluribus locis, & in regulis bre-

vibus reg. 69. Nostri enim curam suscipiunt superiores, exonerantes nos, sese oneri nostro subijciunt. Quo, quid nobis commodius possit accidere non video. Ideo Divus *Hebr. 13* Paulus. *Obedite praposis vestris, & subiaccete eis: 17.*

ipsi enim pervigilant, quasi rationem pro vobis reddaturi. Stupenda res. quòd in die iudicij non tam à te, quàm à tuo superiore, de te ratio exigetur; & si malè egeris, sanguinem de manu superioris tui, Deus iudex iustus sit exacturus. Eleganter Divus Bernardus. *Qui ait, vestrum curam semel nobis credidistis quid rur-*

Z. 2

sum

sum de vobis intromitti is. Et Climactis. Cum tibi inquit, cogitatio suggererit, ut Prælatum tuum diiudices aut damnes, ab ea non minus, quam à fornicatione resili; neque prorsus huic serpeni requiem prestes, non locum, non ingressum, non initium. Inquire ad hunc draconem. O malignissime seductor, non ego ducem meum diiudicandum suscepi, sed illa me; non ego illius, sed ille mei iudex est. Optimum sane horum sanctorum patrum consilium, cui si pareamus; & fructum in animis nostris, & pacem, & aditum ad consortium cum Deo ineundum, inveniemus.

Impedimenta
resignationis.

4. Difficultas si quæ sit huius virtutis excendæ, ex hoc fonte promanat, quòd res quæcumque nobis eveniunt, ad rationes humanas referamus; & omnia quæ nobis agentur veniunt, hominum potius opinionibus, quàm fidei fundamentis metiamur: cum tamen hæc virtus, sua omnia non in hominum arbitros; sed in vnum Deum transferat ac referat; quamvis nomine Dei, ab hominibus vota ac donationes suscipiantur. Vnde dicitur

Luc. 10. *cebat Dominus. Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit me spernit.* Narrat Herodotus Antiquit. lib. 2. *sin Regem Ægypti ex plebeo ad regnum evectum, cum se hoc nomine contemptum haberi videret, peluim auream, qua consuetudinæ varum pedes abluebantur, confregisse, & consuetudinæ scijs subditis in simulacrum convertisse. Quod cum in foro erectum venerarent, ipsi*

16. *hist.*

ipsis ascitis, en inquit pelvis, in qua pedes lavare, in qua vomere consueveratis, divinos honores defertis; non aliam ob causam, quam quòd in simulacrum redacta sit. Non est ergo, cur me regem vestrum, ex humili loco prognatum, complecti, amare, ac venerari recusetis. Sanè hominem obnoxium erroribus, ex humili ortum familia, eruditione non adeo præstantem, eloquentia non insignem, homines spernunt, parviq̄ue faciunt: non religiosi quidem (quem ex vase contemptibili in eum dignitatis locum evectum, ut Dei loco præsit, cognoverunt) sed homines mundi spiritu imbuti, quiq̄ue ea quæ Dei sunt minime sapiunt. Hinc Beatus Paulus. *Rom. 13.*

Non est potestas nisi à Deo; & qui potestati resistit. 1.

Dei ordinationi resistit.

§. Huic virtuti toror adijcienda est; etsi enim quispiam se resignarit divinæ voluntatis arbitrio, exurgunt tamen subinde affectus quidam particulares ac desideria, quæ trahunt hominum animos ad res varias: & hæc resignationi perfectæ plurimum officiant. Quidam enim mutandi loci summo desiderio tenentur. Si res à Deo geritur benè est: sin minus, indifferentia, magna laus est in ijs qui sese suaq̄ue omnia abdicarunt, & in unum Deum transfulerunt, ut in omnibus superiorum iudicio acquiescerent. Divus Basilius, huiusmodi affectum inordinatum ita describit.

*Indifferentia
toror resigna-
tionis.*

*instituit.
monasti.
cap. 8.
bit.*

bit. Horum, ait, volucris animus (loquitur de
ijs qui de cœnobijs in cœnobia concursant)
flabris quasi quibusdam pulsatur: eorum consilia
similia vespertilionum volatibus sunt: quippe in di-
rectum nunquam feruntur; sed tortuosi, & incerto
volatu, huc illucque, temere pererrant & circum-
guntur. Hæc instabilitas ex animi impotentia
oritur, qui cum indifferentem sese erga eum,
cui omnia resignavit habere deberet; abdi-
catis adhuc utitur, ut proprijs. Quamquam
negari non debeat, originem quoque eam
habere subinde ex corporis infirmitate
quod quia, vel dolores vel morbos in aliquo
loco patitur, quos alibi excludere posset, ani-
mo parat inquietudinem.

Inquietu-
tudinis
causa.

6. Eadem ratio est. ei loco, vel officio nimis
affici, cui quis applicatus est, aut in quo
residet, nec is paratus sit ad omnia prestan-
da, quæ superior pro gloria Dei ac subditi sa-
lute disposuerit. Pari enim ratione decet, ut
in exercitijs, officijsque omnibus verus Dei
cultor indifferentiam ostendat. Negat Be-
tus Basilius debere religiosum quidquam
habere in optatis, quod si fecerit eum infideli
esse pronuntiat. Non vult eum esse faciliem
ad aliquid postulandum; nec villo modo feren-
dum esse; si iussus quippiam recusat; ac tunc de-
mum violare obedientiam ex hoc abunde testat
se ipsum nondum abnegasse; alijs denique
plurimorum causam malorum existere. Hic

demum

demum vesperam terminemus, & ad diem accedamus.

7. Hic actus resignationis perfectæ, duplicem actum habet, alterum intellectus; alterum voluntatis. Priori apprehendit, & cognoscit ac profitetur quidquid evenit aut evenerit, vel Deo auctore, aut certè ab eo permittente, iustissimis de causis, provenire; idque in omnibus rebus attente considerat, miratur, suscipit, veneratur ac prædicat, certoque apud se statuit, quidquid in perniciem aut puniti-
onem hominum supervenerit, præsentibus quidem nonnullis officere atque obesse; Deum nihilominus ex malis optima quæque posse, ac solere elicere. Proinde si Reges, si Prælati, si superiores eligantur, quales optandi non viderentur; si hereses exurgant, si bella civilia atque intestina, si vastitates agrorum, si lues contagiosa, si rerum omnium ad usum vitæ pertinentium penuria, si egestas, si morbi, amicorum interitus, bonorum amissiones ac similes calamitates occurrant, qui resignatus, necesse est dicat cum Iobo. *Iob. 2. 10.*
Si bona suscepimus de manu Domini, mala quare non sustineamus. Dominus dedit Dominus abstulit, sicut Domino placuit; ita factum est. Sit nomen Domini benedictum. *Iob. 1. 21.* Non dicit Iobus Dominus dedit, & Sabæi abstulerunt, sed Dominus abstulit, omnè in eum, causam referens, qui regit, per- *Amos. 3. 6.*
mittit & facit omnia. Et non est malum in civi-

Resignationis actus duplex. Intellectus.

Z 4

late

tate, quod non fecerit Dominus. Idem Beatus
 Phil. 1. Paulus, mihi, inquit, vivere Christus est, &
 21. mori lucrum. Et sive vivimus, Domino vivimus, sive
 Rom. 14. morimur, Domino morimur, sive vivimus sive mori-
 8. mur, Domini sumus. Quare sive serenum,
 sive sit nubilum; sive res late; sive tristes
 Psal. 33. adveniant; sive sani simus sive infirmi, re-
 2. sonet in animo, oreque nostro. Benedicā De-
 Volunta- minum in omni tēpore semper laus eius in ore meo.
 8. Alter actus est voluntatis, quo lubenter
 10. acquiescimus voluntati divinæ, eiusque sapi-
 entix, & quidem cum summa resignatione.
 Et quidquid sit de desiderijs, quæ subinde nō
 temerē exoriuntur, maneat indifferentia,
 nec facile magis in vnam quam in alteram
 partem inclinemur, nisi quatenus arbitre-
 mur divinæ esse voluntatis vt ita fiat: nihil
 petamus, sive in tempore, sive in aternitate
 præstandum, quod tam in nobis, quam in
 omnibus creaturis, voluntati divinæ confor-
 mē non fuerit.

9. Hæc virtus vehementer promovet ad
 familiaritatem cum Deo nobis conciliandā.
 Præsupponit enim excellentem fidem, sapi-
 entiam, & prudentiam eximiam: obedientiam
 deinde in excellenti gradu, atque eminentia
 comparatam. Charitatem cum virtutū
 omnium comitatu. Denique sentit de Deo pro
 dignitate, ei que reddit, quod suum est, nul-
 la re reservata, vt in totum hominem, pro

NVI
 446

suo beneplacito, imperium Dominiumque suum liberè, exercere possit. Et cum se, talis gratissimum exhibeat, seque Deo submittat, cum omni observantia, dubium esse non potest, quin eius conversatio ac familiaritas Deo gratissima futura sit.

10. Huic diei optimè quadrat conditi orbis *Gen. 1.* dies sextus: in eo namque. *Deus condidit bestias terra, secundum species suas; iumenta & omne reptile terra in genere suo. Demum creavit hominem ad imaginem & similitudinem suam. Iumenta & bestie terræ, ij sunt, qui sibi vivunt; sibi credunt, quod Dei est, Deo non reddunt, cumque se sibi conservare arbitrantur, seipsum perdunt: qui conservarentur si ei sese resignarent, ac redderent, in cuius manu sunt omnium potestates & omnia iura regnorum; Tum demum vero similitudini Dei restituuntur, quando non tantum, ut homines vivunt, sed iuxta destinationem conditoris, qui hominè ad finem longè nobiliorem elevavit, ut Filius Dei evadat per adoptionem & Deo similis sit per gratiam, sicut Dei filius nobis similis factus est per resignationem perfectam*

Humiliavit enim semetipsum usque ad mortem, Philip. 2. mortem autem crucis: propter quod, & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen.

11. Hęc est ratio redeundi ad pristinam innocentiam & dominandi creaturis omnibus

Genes. I.
26.

bus, & ijs sine animi perturbatione perfu-
endi. Vnde addidit Dominus, *faciamus homi-*
nem, & praesit piscibus maris, & volatilibus caeli &
bestijs vniversa terra, omniq[ue] reptili; quod
mouetur in terra. Ita fit, vt talibus pareant a-
viculae, serpentes, animantia fera, ac bruta,
eosq[ue] agnoscant tanquam principes suos,
quorum causa creata sunt: vt patet in Beato
Francisco, Gerasimo, denique Patre Iosepho
societatis nostrae. Qui aves & serpentes de-
mulcebant, etiam maxime venenatos, & post-
modum cum benedictione dimittebant.

12. Praesunt etiam monstris omnibus, aë-
reisque Dæmonibus dominantur, brutis
passionibus, atque affectibus; toti de-
nique terræ, & bestiarum more vi-
uentibus. Hi namque virtute di-
uina ac potentia ornari, mi-
niriq[ue] merentur, qui De-
um pro virili veneran-
tur, seseq[ue] totos
exuentes,

quidquid suum est, ei à quo ac-
ceperunt, restitunt. er-
go factum est vespere &
mane dies
sextus.
(*)

Genes. I.
31.